24-мĕш çул тухать. Хакĕ 15 пус.

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

1941
МАЙ
18
ВЫРСАРНИКУН
115 (5830) №

Чăваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

КОЛХОЗРИ БРИГАДИР

Колхозсенчи ĕçе организацилесĕ çĕрте бригадăсем тĕп вырăн йышăнса тăмалли çинчен партипе Совет правительстви колхоз строительствин малтанхи çулĕсенчех çирĕппĕн паллă тунă. ВКП(б) Центральный Комитечĕ «Колхозсене организаципе хуçалăх енчен тĕреклетес тĕлĕшпе тумалли черетлĕ мероприятисем çинчен» йышăннă постановленире: «Бригадирсене суйласа илесси, вĕсен составĕ улшăнса тăрассине пĕтересси, бригадирсене вĕсен хуçалăхлă тата политикăллă квалификацине хăпартас ĕçре чăннипех пулăшса пырасси парти организацисен тĕп задачи пулса тăмалла», тенĕ.

Ялхуçалăхне коллективизацилени çулсем хушшинче пирĕн большевикла парти темиçе вунă пин бригадирсене— обществăллă хуçалăхăн чаплă та пултарулла руководителĕсене пăхса çитĕнтерчĕ. Çак бригадирсенчен чылайĕшĕсем халь колхоз председателĕсем пулма тивĕçлĕ пулчĕç, нумайĕшĕсем çĕрĕç органĕсенче ертсе пыракан ĕçсенче ĕçлеççĕ. Колхозлă ялта халь агротехникăна тата артель экономикине агрономпа танах пĕлекен бригадирсене час-часах тĕл пулма пулать.

Яланлăх тунă производствăллă бригада—колхозри ĕçе тĕрĕс организацилессин никĕсĕ. Артель производствин тĕп фигура—бригадир. Кăçал, колхозсенче звеносем тунă май, бригадир ролĕ татах та пысăк вырăн йышăнса тăрать. Колхозра вăл ĕçе учета иленни çеç мар, тата звенопа ĕçлессине, сдельщинăна организацилесе ертсе пыраканни, уйхирти социализмлă ăмăртăва сарса пырас ĕçре колхоз правленипе вырăнти парторганизацине чи çывăххăн пулăшса пыраканни пулмалла.

Колхозсенчи нумай бригадирсем хăйсен задачисене çапла ăнланаççĕ те ĕнтĕ. Вăрнар районĕнчи Хăмăшри колхоз бригадирĕ Е. Смирнов юлташ хăйĕн ĕçне чĕререн юратать, нумай çул хушши бригадир пулса ĕçлет. Çак юлашки 3—4 çул хушшинче вăл политика тĕлĕшĕнчен нумай ÿсрĕ, хăйĕн пĕлÿне кулленех ÿстерсе пырать. Çавăнпа ĕнтĕ ăна колхозра хисеплеççĕ, унран ăслă канашсем ыйтса пĕлеççĕ, пулăшу ыйтаççĕ. Е. Смирнов юлташ — пысăк тухăçлă тырпул мастерĕ, Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин участникĕ. Иртнĕ çул ăна Чăваш АССР Верховный Совечĕ Хисеплĕ грамотăпа наградăланă. Çакăн пек паллă бригадирсем пирĕн республикăра пĕрре кăна мар, вĕсем темиçе çĕршерĕн шутланаççĕ.

Çапах та пур бригадирсем те халь хăйсен кулленхи ĕçне чăннипех кирлĕ пек йĕркелесе пымаççĕ-ха. Красноармейски районĕнчи «Красный пахарь» колхозри бригадир И. Васильев юлташ уйхирте, суха ĕçĕнче ĕçлекен колхозниксем хушшинче социализмлă ăмăртăва организацилемен. Ку бригадăра индивидуальнăй сдельщинăпа пĕртте усă курмаççĕ. Сухалакансемпе сÿрелекенсем хăçан мĕн чухлĕ ĕçленине учета илесси те питĕ япăх. Ака-суха ĕçĕн пахалăхĕшĕн кĕрешмеççĕ. Сухалас тата сÿрелес ĕçре браксем тăвакан колхозниксем пирки бригадир халиччenех нимĕнле мерăсем те йышăнман. Калас пулать, колхоз правленийĕ те (председателĕ Т. Федоров) бригадирсем çак чи хĕрÿ вăхăтра—сураки вăхăтĕнче — мĕнле ĕçленипе нимĕн чухлĕ те интересленмест, вĕсен ĕçне кирлĕ пек контроллесе пымасть.

Елчĕк районĕнчи «Ново-Ищеряково» колхозра пĕтĕмпех урăхла. Кунта колхоз правленин председателĕ Бурмистров юлташ кашни кунах бригадирсене пухса, вĕсем пĕр кун хушшинче мĕн-мĕн туни çинчен кĕске информаци итлет, вĕсене ĕçре пулнă çитменлĕхсене тепĕр кун мĕнле пĕтермелли çинчен кăтартусем парать. Ку колхозра çуракине тухсан малтанхи кунсенче пулнă çитменлĕхсем çинчен производствăллă канашлусенче тĕплĕн сÿтсе явнă, ака-суха ĕçĕнчи кашни пысăк е пĕчĕк çитменлĕх çамран тата мĕншĕн пулнине тĕплĕн тупса палăртнă, çав çитменлĕхсене пĕтерме колхозниксен массине мобилизациленĕ. Çакна пула вара ку колхоз Елчĕк районĕнче çурхи тырăсене чи малтан акса пĕтерчĕ.

Вăрнар районĕнчи Булатовăри Молотов ячĕпе тăракан колхоз правленийĕ те кăçалхи çуракинче бригадирсене ертсе пырас ĕçе тĕпренех урăхлатса çĕнетрĕ. Ку колхозри 4-мĕш бригада ытти çулсенче пур енчен те кая юлса пынă. Кăçал, çураки вăхăтĕнче, колхоз правленийĕ ку бригадăна çине тăрса пулăшса тата ертсе пынипе, вăл чи лайăх ĕçлекен бригада пулса тăчĕ, çураки ĕçĕнче малта пырать.

Ялхуçалăх артелĕн Уставĕ колхоз правленине тата унăн председательне бригада ĕçне кулленех ертсе пыма, бригадир ĕçне тăтăшах контроллесе тăма хушать. Çак кăтартăва пуринчен ытла халь, çураки ĕçĕ çавтери хĕрсе пынă вăхăтра, пурнăçа кĕртмелле. Колхоз председателĕпе правлени бригадирсем умне çирĕп требованисем лартни—çуракине кĕске срокра тата пысăк пахалăхпа иртересси чи кирлĕ условийĕ пулса тăрать. Çакна чăннипех ăнланса илнĕ тата ăна пурнăçа кĕртекен колхозсем çеç кăçалхи çуракинче пысăк ăнăçлăхсем тума пултараççĕ. Хăйсен бригадирĕсене лайăх ертсе пыракан колхоз правленийĕсемпе председательсем пирĕн республикăра сахал мар. «Канаш» (Шăмăршă р.), «Большевик», «Авангард», «Красноармеец» (Первомайски р.) колхозсен правленийĕсем хăйсен бригадирĕсен ĕçĕсемпе кашни кулленех интересленеççĕ. Çавăнпа ĕнтĕ вĕсем кăçал пирĕн республикăра çурхи тырăсене акассине чи малтан тата лайăх пахалăхпа вĕçлерĕç.

Колхозниксене ĕçшĕн хушса тÿлесси çинчен СССР Совнаркомĕпе ЦК ВКП(б) йышăннă постановлени республикăри колхозсенче ĕç дисциплинине çирĕплетме пулăшрĕ. Çапах та кашни колхозник хăйĕн ĕç нормине тултарсах пымалла тăвассишĕн, ĕçри большевикла йĕркелĕхшĕн чăннипех тимлесе ĕçлесси тата колхозри наянсене хирĕç татăклăн кĕрешесси малашне те кашни бригадирăн тĕп задачи пулса юлать.

Калас пулать, хăшпĕр бригадирсем колхозсенчи наянсемпе килĕшсе тăраççĕ, вĕсене кулленхи хĕрÿ ĕçе явăçтарас тĕлĕшпе çителĕксĕр ĕçлеççĕ. Элĕк районĕнчи «Безбожник» колхозра А. Павлов, Ф. Осипова колхозниксем ĕçрен яланах тарса çÿреççĕ, вĕсем çак çураки вăхăтĕнче ака-суха ĕçне пĕрре те хутшăнман. Çапах та колхоз бригадирĕ Г. Рыжов çак кахалсене ялхуçалăх артелĕн Уставĕ тăрăх ответ тыттарма шутламасть, ĕçе тухма йăлăнса çÿренипех лăпланать.

Бригадирсене колхозри дисциплинăна çирĕплетме, кахалсене хирĕç кĕрешме тăтăшах пулăшса пырасси—çĕрĕç органĕсенче ĕçлекен работниксен тата колхоз председателĕсен чи кирлĕ задачисенчен пĕри пулать.

Кăçал пирĕн республикăра лайăх ĕçлекен нумай колхозниксемпе колхозницăсене бригадирсем пулма уйăрса лартнă. Районри çĕрĕç отделĕсемпе райсовет исполкомĕсем тата парти райкомĕсем çав выдвиженецсене кулленех пулăшса ертсе пымалла, ялсоветсем тата колхоз правленисен председателĕсем çак çĕнĕ кадрсене май килнĕ таран оперативлă пулăшса пымалла. Астăвас пулать: кăçалхи çуракин ăнăçлăхĕ бригадирсем мĕнле ĕçленинчен те нумай килет.

Бригадăсемпе звеносем хушшинчи социализмлă ăмăрту çураки ĕçĕн мĕн-пур ăнăçлăхне татса парать. Массăллă-политикăллă ĕçе анлăн туса пырса, партипе комсомол. организацисем бригадăсемпе звеносенчи социализмлă ăмăртăва сарса пырас ĕçре колхоз бригадирĕсене кулленех пулăшса пымалла. Вĕсен бригадирсем çинчен пĕр минутăлăха та манмалла мар. Колхоз бригадирĕсен политикăллă пĕлÿлĕхне, культурине хăпартса пырса, вĕсенчен колхозăн обществăллă хуçалăхне типтерлĕ пăхса усракансем туса çитĕнтермелле.

ТАСС опроверженийĕ

Гавас-Офи агентстви пĕлтерÿ сарнă, вăл пĕлтерÿ тăрăх Багдадри радиостанци «совет коммюникине» панă имĕш, коммюникере çапла каланă: совет правительстви Ирак çарĕн службине кĕме совет пилочĕсем хушшинче доброволецсем пухма ирĕк парать. Америкăри Юнайтед пресс агентстви те хăйĕн Бейрутри корреспонденчĕн çавăн пек пĕлтерÿне пичетлесе кăларнă.

ТАСС çапла пĕлтерме полномочи илнĕ: çÿлте асăннă пĕлтерÿсем шухăшласа кăларнăскерсем пулса тăраççĕ.

Майăн 25-мĕшĕнче 1941 çулти Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставки уçăлать

1941 çулти Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкине çак çулти майăн 25-мĕшĕнче кăнтăрла 12 сехетре уçмалла тунă. Выставкăна уçнă çĕре Мускав хулинчи ĕçсыннисен представителĕсене тата экскурсантсене — ялхуçалăхĕнче малта пыракансене чĕнеççĕ.

Кăçалхи çул выставкăна экскурсантсем—малта пыракан колхозсен, совхозсен тата ытти организацисен представителĕсем 200 пин çын организованно пырса курмалла.

(ТАСС).

Литва СС Республикинче паспортсем пама пуçланă

Литва СС Республикинче совет паспорчĕсене пама пуçланă. Литвари ĕçсыннисем хăйсен совет гражданствине ĕнентерекен документа пысăк савăнăçпа илеççĕ.

СССР Наукăсен Академийĕнче

Майăн 13-мĕшĕнче СССР Наукăсен Академийĕн Президиумĕ «Вырăссен литературăллă чĕлхин пĕчĕк толковăй словарĕ» çинчен академик И. И. Мещаниновăн пĕлтерĕвне итленĕ. Пĕр томлă çак издание 40—45 пин сăмах пулать, грамматика енĕпе кирлĕ иллюстрацисем пулаççĕ тата ытти те.

Наукăсен Академийĕн Президиумĕ словаре редакцилесе кăларакан коллегине çирĕплетнĕ. Коллегине Академи член-корреспонденчĕ профессор Д. Н. Ушаков ертсе пырать.

АКА ПЛАННЕ КАШНИ КУЛЬТУРА ТĂРĂХ СРОКРА ТУЛТАРМАЛЛА!

Нормăна ирттерсе тултаракансем

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ, майăн 17-мĕш. (**Телефон тăрăх**). Малта пыракан колхозниксем ĕç нормисене ытлашшипех тулараççĕ. Еншик-Чуллăри «Победа» колхозри сеяльщиксем К. Федоровпа А. Никандров юлташсем 11 ретлĕ сеялкăпа кунне 12 гектар акаççĕ. «Янмурзино» колхозри сеяльщик Марков 7 ретлĕ сеялкăпа 7 гектар акать. «Коминтерн» колхозри Е. Титовпа Л. Петров юлташсем икĕ касăллă плугпа 1,2 гектар вырăнне кашни плуг пуçне 1,68 гектар сухалаççĕ. П. Афанасьева юлташ 4 гектар вырăнне 6,5 гектар сÿрелет.

Çавăн пекех МТС-ри чылай трактористсем пысăк тухăçлăхпа ĕçленине палăртмалла. Байсубинора ĕçлекен 10-мĕш номерлĕ бригадăри трактористсем «ЧТЗ» тракторпа 3,8 гектар вырăнне 6 гектар ытла сухалаççĕ. Тусай колхозĕнче ĕçлекен тракторист Петров юлташ, вăтам шутпа илсен, юлашки 3 кун хушшинче кашни кунах 4,5 гектар сухаланă. Майăн 15-мĕшĕнче тракторист М. Сергеев юлташ 24 ретлĕ сеялкăпа кунне 30 гектар, Т. Николаева юлташ 25 гектар акнă.

(Хамăр корр.).

Пысăк пахалăхпа акаççĕ

ПАРАЧКАВ. «Серп и молот» колхоз çуракине лайăх хатĕрленсе тухрĕ. Колхоз акана кĕске срокра тата пысăк ăнăçлăхпа иртерессишĕн «Передовик» колхозпа ăмăртать.

Çуракин малтанхи кунĕсене колхозниксем уйхир ĕçĕнче производствăллă çĕкленĕве ÿстерсе пынипе паллă турĕç. Вăрлăха формалин шывĕпе çуса, яровизаци туса акаççĕ. Колхозниксем, партипе правительство ĕçшĕн хушса тÿлемелле тунипе хавхаланса, çуракине кĕске срокра иртерессишĕн кĕрешеççĕ. Уйхир ĕçне тытăннă кунах колхозниксем 176 гектар сÿреленĕ, культиваци тунă, 6 гектар çурхи суха тунă, 30 гектар кĕрхи çĕртмене тепĕр хут сухаланă, 19 гектар сĕлĕ, 14 гектар пăрçа, 14 гектар вика акнă. Уйхир ĕçĕсене агротехника тĕлĕшĕнчен пысăк пахалăхпа туса пыраççĕ. Культиваци 7—8 сантиметр тарăнĕш, çурхи сухана 17—18 сантиметр тарăнĕш тăваççĕ.

Тырпул тухăçне ÿстерес тесе вырăнти тата минераллă удобренисемпе анлăн усă кураççĕ. Кĕрхи тулăна 20 гектар çинче, ыраш калчине 47 гектар çинче апат панă.

Ялхуçалăх ĕçĕсене график тăрăх туса пыраççĕ. Бригадăсене звеносем çине уйăрнă. Уйрăмăнах виççĕмĕш бригадăри Железин юлташăн звени аван ĕçлет. Вăл 11 ретлĕ сеялкăпа 4,5 гектар акас вырăнне 6 гектар акса пырать. Çавăн пекех В. Бусыгин звени те аван ĕçлет.

Пахча-çимĕç тата махорка звенисем те уйхир ĕçĕнче малта пыракан звеносенчен юласшăн мар. Питомникре çитĕнтернĕ махорка калчисене йăрансем çине куçарса лартнă.

М. ТОНЫШЕВ.

Звеносем уйхир ĕçĕнче

ИШЛЕЙ. Районра массăллă ака пырать. Колхозсенче хĕрсех суха тăваççĕ, сÿрелеççĕ тата акаççĕ. Нумай колхозсенче кăçал çуракине иртнĕ çулхинчен ăнăçлăнрах, лайăхрах иртереççĕ. Вăл уйхирте звеносем тăрăх ĕçленинчен, ĕçе тĕрĕс йĕркелесе пынинчен килет. ВКП(б) Центральный Комитечĕпе СССР Совнаркомĕ колхозниксене ялхуçалăх культурисен тухăçлăхне тата выльăх-чĕрлĕх продуктивлăхне ÿстернишĕн ĕçшĕн хушса тÿлесси çинчен йышăннă постановлени колхозниксемпе колхозницăсен ĕç хастарлăхне хăпартать.

«Тивĕш», «Сесмер», «Большевик» тата «Красное Оточево» колхозсенче звеносем уйрăмăнах лайăх ĕçлеççĕ. «Сесмер» колхозри бригадир Гурьев юлташ звеносене тăтăшах пулăшса пырать. Кунта колхозниксем ĕç нормисене ытлашшипех тултараççĕ.

Анчах пур колхозсенче те ĕçе çавăн пек йĕркелеймен-ха. Хăшпĕр колхозсенче агротехникăна пăсаççĕ. «Звезда» колхозра 7 гектар викăна алăпа акса хăварнă. Кунта звеносемпе кирлĕ пек ĕçлемеççĕ. Çавăн пекех «Çĕнĕ хунав» колхозра та звеносен ĕçне тивĕçлипе йĕркелеймен. Кунта 9 звено. Анчах вĕсем хут çинче кăна. Вĕсене ку таринччен те участоксем уйăрса паман.

И. ВИНОКУРОВ.

Культмассăллă ĕç уйра

Кив Тинтешри «Çĕнĕ çул» колхозра (Советски р.) çураки ĕçĕсем анлăн сарăлса пыраççĕ. Тĕштырă культурисене яровизацилеççĕ, кĕрхи калчасене апат параççĕ. Çак кунсенче колхоз 10 центнер тулă яровизацилерĕ, 20 гектар çинче кĕр калчисене апат парса хăварчĕ.

Колхоз сухана майăн 6-мĕшĕнче тухнă. Бригадăсем вăйлă тырпул туса илессишĕн пĕр-пĕрипе ăмăртаççĕ. Уйра ĕçлекен колхозниксем каннă вăхăтра комсомолецсем вĕсене хаçат-журналсем вуласа параççĕ. Ку ĕçе уйрăмăнах И. Афанасьев, В. Алексеев комсомолецсем активлă хутшăнаççĕ. Колхозри стена хаçачĕ виçĕ кунта пĕрре тухса тăрать. Стена хаçачĕ акари çитменлĕхсемпе кĕрешет. Çавăн пекех стена хаçачĕсем бригадăсенче те йĕркеллĕ тухса тăраççĕ.

С. МИХАЙЛОВ.

Çуракинче пысăк тухăçлăхпа тата лайăх пахалăхпа ĕçленĕшĕн ВКП(б) райкомĕсем тата ĕçсынни депутачĕсен районсенчи Совечĕсен исполкомĕсем тăратнă тăрăх, ялхуçалăхĕнче малта пыракансене республикăри Хисеп хăми çине кĕртнĕ:

19. **И. Д. Тяпушев** — Шăмăршă районĕнчи Сталин ячĕпе тăракан колхоз сеяльщикĕ, лашапа ĕçлемелли 13 ретлĕ сеялкăпа норма тăрăх 6 гектар вырăнне кашни кун 14-шар гектар акать.
20. **С. С. Козлов** — Чкаловски районри Киров ячĕпе тăракан колхоз сеяльщикĕ, лашапа ĕçлемелли 13 ретлĕ сеялкăпа норма тăрăх 6 гектар вырăнне кашни кун 15,4 гектар акать.
21. **И. Е. Чувайкин** — Чкаловски районри Киров ячĕпе тăракан колхоз сеяльщикĕ, лашапа ĕçлемелли 13 ретлĕ сеялкăпа норма тăрăх 6 гектар вырăнне кашни кун 15,4 гектар акать.
22. **М. С. Спинова** — Чкаловски районри «Путь Ленина» колхоз колхозници, 11 ретлĕ сеялкăпа норма тăрăх 5 гектар вырăнне кашни кун 9-шар гектар акать.
23. **С. К. Краснов** — Чкаловски районри «Путь Ленина» колхоз колхозникĕ, 11 ретлĕ сеялкăпа норма тăрăх 5 гектар вырăнне кашни кун 9-шар гектар акать.
24. **Т. Е. Токмаков** — Чкаловски районри Сталин ячĕпе тăракан колхоз плугарĕ, икĕ касăллă плугпа норма тăрăх 1,2 гектар вырăнне кашни кун 1,7 гектар сухалать.
25. **Ш. С. Хамдеев** тата **Х.Х. Садыков** — Чкаловски районти «Осоавиахим» колхоз колхозникĕсем, 11 ретлĕ сеялкăпа норма тăрăх 5 гектар вырăнне кашни кун 10-шар гектар акаççĕ.
26. **А. Н. Айсин** — Чкаловски районри «Осоавиахим» колхоз плугарĕ, икĕ касăллă плугпа норма тăрăх 1,2 гектар вырăнне кашни кун 1,8 гектар сухалать.
27. **И. Т. Нарышкин, М. Г. Елдырев** тата **И. Я. Михейкин** — Вăрнар районĕнчи Кольцовкăри Сталин ячĕпе тăракан колхоз сеяльщикĕсем, лашапа ĕçлемелли 11 ретлĕ сеялкăпа норма тăрăх 6 гектар вырăнне кашни кун 12-шер гектар акаççĕ.

РАЙОНСЕН ÇУРАКИРИ ĂМĂРТĂВĔ

(Майăн 16-мĕш тĕлне)

Шупашкар—Ишлей

Шупашкар районĕ тĕштырăсем 1067 гектар акнă, вăл 12 процент пулать. 78 колхозра çураки ĕçĕ хĕрсе пырать, ытти 22 колхозра суха тăваççĕ тата сÿрелеççĕ.

Ишлей районĕ тĕштырăсем 1818 гектар акнă, вăл 15 процент пулать. Районри пур колхозсем те акана тухнă.

Вăрнар—Йĕпреç

Вăрнар районĕ тĕштырăсем 3487 гектар акнă, вăл 37 процент пулать. Тĕштырăсене паян 8 колхозра акса пĕтереççĕ.

Йĕпреç районĕ тĕштырăсем 2477 гектар акнă, вăл 31,4 процент пулать.

Етĕрне—Советски

Етĕрне районĕ тĕштырăсем 1885 гектар акнă, вăл 26 процент пулать. Çураки пур колхозсенче те анлăн сарăлса пырать.

Советски районра тĕштырăсем 1658 гектар акнă, вăл 12,2 процент пулать.

Комсомольски район çуракинче

Районри пур колхозсенче те çураки ĕçĕ хĕрÿллĕн пырать. Çуракин малтанхи кунĕсенче агротехникăна пăсса ĕçленĕ фактсем те пулнă. Вăл çитменлĕхсене çийĕнчех пĕтернĕ. Халĕ кашни колхоз умĕнче пĕр задача тăрать — çуракине кĕске срокра тата пысăк пахалăхпа ĕçлемелле. Партипе совет тата ялхуçалăх работникĕсен çак кунсенче çеç пулса иртнĕ районри канашлăвĕн че 1941 çулти ялхуçалăх ĕçĕсене ăнăçлăн иртерме пулса Елчĕк районне социализмлă ăмăртăва чĕннĕччĕ. Чĕнсе каланинче районри пур колхозсем те çураки ĕçне кĕске срокра — 5—6 кунта вĕçлеме пулнă. Партипе правительство ĕçшĕн хушса тÿлесси çинчен йышăннă постановленипе хавхаланнă колхозниксем çуракинче лайăхрах, пысăк пахалăхпа ĕçлеме тытăнчĕç. Кашни колхозрах ĕçре малта пыракансен йышĕ ÿссе пырать.

«Красный Октябрь» колхоз колхозникĕсем Макаров, Щетинин, Григорьев, Павлов, Орешкин, Козлова тата ыттисем те, «Комбайн» колхозри Ильин, Волков, «Янга Турмыш» колхозри Саликов, Катрдин, Утдаранов колхозниксем çуракин малтанхи кунĕсенчех ăнăçлăн, плана иртерсе тултарса ĕçлесе пычĕç.

Машинно-тракторнăй станцин Асеиновпа Капитанов тата орденоносец Львов ертсе пыракан трактор бригадисем кулленхи ĕç нормисене иртерсе тултарса пыраççĕ. Уруслов, Смирнов трактористсен норма тăрăх 7,5 гектар сухаламалла, вĕсем 8—9 гектар сухалаççĕ. Вĕсен ĕç пахалăхĕ те аван. 12-мĕш бригадăри Смирнов, Нина Соловьева, Куликов трактористсем те начар мар ĕçлеççĕ. Вĕсем ĕçе пысăк пахалăхпа тунипе пĕрлех, горючине те перекатлеççĕ.

Çуракине пысăк пахалăхпа иртерес ĕçре агитациллĕ-массăллă ĕç пысăк вырăн йышăнать. Агитациллĕ-массăллă ĕçе лайăх организациленĕ колхозсенче çураки ĕçĕ пысăк хăвăртлăхпа та лайăх пахалăхпа пулса пырать. «Хунав» колхозра агитациллĕ-массăллă ĕçе комсомолка Грачева туса пырать. Вăл çĕнĕ хаçатсене уя илсе тухса, колхозниксене вуласа парать. Колхозри тата бригадăсенчи стена хаçачĕсене вăхăтра кăларса, вĕсем урлă çуракинче лайăх ĕçлекенсене кăтартаççĕ, лодырьсене палăртаççĕ. «Красный воин», «Большевик» колхозсем çуракинче юлса пыраççĕ. Ку колхозсенчи колхозниксем ĕçе 1—2 сехете яхăн юлса тухаççĕ. «Коммунар» колхозра çĕре 10 сантиметр тарăнĕш çеç сухаланă, «Игенче» колхозра вăрлăхсене яровизацилемесĕр акнă тата ытти те.

М. ЯКОВЛЕВ.

Сеялкăсем ахаль лараççĕ

ЭЛĔК, майăн 16-мĕш. (**Телефонпа**). Районра çураки ĕçĕсен татăклă кунĕсем пыраççĕ. Чылай колхозсем ака-суха ĕçĕсене ыран-паян вĕçлесе çитереççĕ. Актайри «Комбайн» тата Янкурасри «Звезда» колхозсем, пăрçа йышши культурăсемсĕр пуçне, çуртрисене акса пĕтерчĕç.

Кăçал тĕштырăсене пĕр пĕрчĕ те алăпа акмалла мар, пур пек сеялкăсемпе туллин усă курмалла. Кашни кун сеялкăсемпе миçе гектар акмаллине кăтартакан графика пур колхозсемпе бригадăсене те çитерсе панă. Нумайĕш колхозсем çак графика тултарса пыраççĕ. Сăмахран, Тукачри «XVI-мĕш партсъезд» колхоз майăн 16-мĕшĕнче 10 гектар вырăнне 22 гектар акнă т. ыт. Анчах районĕпе илсен ака графикĕ пурнăçа кĕрсе пымасть. Çак вăл сеялкăсене ахаль лартнинчен килет. Витеçуч ялсоветĕнчи «Шуçăм» колхозра майăн 14—15-мĕшсенче 13 ретлĕ сеялкăпа пĕтĕмпе те 8 гектар çеç акнă. Пиçенер ялсоветĕнчи Анаткас колхозĕнче майăн 12-мĕшĕнче 1-мĕш смена хыççăн 2 сеялка виçшер сехет хушши ахаль ларнă. Хăшпĕр колхозсенче сеялкăсем пур çинчех тырăна алăпа акаççĕ. Сăмахран, Татмăш ялсоветĕнчи Вăрманкас колхозĕ 3 гектар урпана, Шарыпкăри Ворошилов ячĕпе тăракан колхоз 20 гектар сĕлĕне алăпа акнă.

Çакăн пек çитменлĕхсене райçĕрĕç пай тата МТС руководителĕсен çийĕнчех пĕтерес пулать.

С. САПЕРКИН.

Республикăри колхозсем майăн 15-мĕшне мĕн чухлĕ акнине кăтартакан сводка

РАЙОНСЕМ	Пĕтĕмпе çуртри акнă (гектарпа)	Плана миçе проц. тултарни
Улатăр	3646	35,4
Элĕк	4200	27,8
Вăрнар	3478	30,5
Йĕпреç	2710	26,6
Ишлей	1123	7,4
Калинински	7330	61,6
Канаш	3411	26,6
Куславкка	706	6,7
Комсомольски	6236	47,9
Красноармейски	2912	19,6
Хĕрлĕ Чутай	3240	29,4
Кувакино	2358	18,5
Сĕнтĕрвăрри	394	5,5
Октябрьски	838	6,9
Первомайски	3993	42,8
Пăрачкав	4269	29,7
Советски	1658	12,2
Сĕнтĕр	1073	8,2
Вăрмар	1201	6,8
Çĕрпÿ	4575	23,8
Шупашкар	380	3,3
Чкаловски	6677	49,9
Шăмăршă	3948	36,7
Шăхасан	3781	23,9
Çĕмĕрле	2663	36,5
Етĕрне	1855	17,8
Елчĕк	8272	39,5
Тăвай	3087	24,6
Шупашкар хули	16	5,1
Пĕтĕм республикипе	90030	25,2
Майăн 10-мĕшне пулнă	22718	6,3

* * *

Майăн 15-мĕш тĕлне республика тĕштырăсем акас плана 25,2 процент тултарнă. Ака ĕçĕнче малта пыракан районсем: Комсомольски, Первомайски, Чкаловски, Шăмăршă тата Елчĕк районĕсем. Ку районсем çуракине чылай малтан тухнă. Анчах ĕç хăвăртлăхĕ вĕсен те çителĕклĕ мар-ха, çуракине тăсни ку районсенче те уççăнах сисĕнет.

Калас пулать, тĕштырăсем акас ĕçе нумай районсенче питех те çителĕксĕр хăвăртлăхпа туса пыраççĕ. Çуракин малтанхи кунĕсенчи пекех, акара Шупашкар, Сĕнтĕрвăрри, Куславкка, Сĕнтĕр, Вăрмар тата Ишлей районĕсем халĕ те юлса пыраççĕ.

Калинински район çуракине вĕçлесе çитерет те ĕнтĕ. Паянхи куна унта 58 колхозран 35 колхоз акса пĕтернĕ. Акса пĕтермен колхозсем (вĕсем те ыран-паян вĕçлеççĕ) Калинински районра 23 колхоз çеç юлнă. Çав вăхăтрах Шупашкар районĕнче 20 колхоз акана халĕ те тухман-ха. Кун пек мĕшĕлтетнине халех пĕтермелле!

Акара юлса пыракан районсен, колхозсен руководителĕсем кăçалхи кая юлса килнĕ çуркуннен условийĕсене тата çав условисене пула тухса тăракан кăçалхи çуракин уйрăмлăхĕсене халĕ те лайăххăн ăнланса илмен-ха. Кăçал эпир акана, иртнĕ çулхисемпе танлаштарсан, 15—20 кун каярах юлса тухрăмăр. Çакă вăл çураки срокне каламалăх çук хытă кĕскетет. Пуриншĕн те паллă, хальхи вăхăтра кая юлса аксан суртрисем пиçсе çитнĕ вăхăт çанталăк уяр тăнă вăхăтсене лекме пултарать. Унсăр пуçне тата уборка ĕçĕ те йĕпе-сапаллă кунсене кĕрсе кайма пултарать. Çаксене тивĕçлипе шута илсе ĕçлени кирлĕ. Халĕ кашни колхоз руководителĕн пултарулăхне вăл ака ĕçĕнче кашни сехетпе тухăçлăн та ăнăçлăн усă курма пĕлни тăрăх, акара ĕçе тĕрĕс организациленни тăрăх хакламалла!

Çуракинче кая юлса пынин сăлтавĕсенчен пĕри—вăл малта пыракан районсен, колхозсен опычĕсемпе сарлакан усă курманни пулса тăрать. Ака ĕçне паха та йĕркеллĕ иртермеллине кăçал та, иртнĕ çулхисенчи пекех, Кольцовкăри Сталин ячĕпе тăракан орденлă колхоз, Булатовăри Молотов ячĕпе тăракан колхоз аван кăтартса пăраççĕ. Республикăн Хисеп хăми çине кĕнĕ Чкалов ячĕпе тăракан (Шăхасан р.), «Çĕньял» (Калинински р.), «Активист» (Шăхасан р.) колхозсем тĕштырă акассине 4—5 кунсенче вĕçленĕ. Кĕске срокшăн, ĕçри пахалăхшăн кĕрешме çавсенчен вĕренмелле.

Акари стахановецсем

ВĂРНАР, майăн 16-мĕш. (**Телефон тăрăх**). Районра массăллă ака пырать. Ака пысăк пахалăхпа иртет. Булатовăри Молотов ячĕпе тăракан тата Хураçырмари «Ландыш» колхозсем тĕштырăсене акса пĕтернĕ. Халĕ вĕсем çĕрулми лартмалли вырăнсене сухалаççĕ.

Иртнĕ çулсенче кая юлса пынă колхозсем — Утарти «Трактор» тата Анаткас Уравăшри Киров ячĕпе тăракан колхозсем кăçал çуракинче ăнăçлăн ĕçлеççĕ.

Акара стахановецсен йышĕ кулленех хутшăнса пырать. Кольцовкăри Сталин ячĕпе тăракан орденлă колхозри пĕрремĕш бригадăри сеяльщиксем Иван Нараткин, Михаил Елдыков, Иван Михейкин 11 ретлĕ сеялкăпа 6 гектар вырăнне 12 гектар акса пыраççĕ. Иккĕмĕш бригадăра Василий Прошкин, Михаил Храмов, Михаил Якимов 13 ретлĕ сеялкăпа 7 гектар вырăнне 14 гектар акаççĕ.

В. ЦЫПЛЕНКОВ.

ПАРТИ ПУРНĂÇĔ

ВКП(б) Шупашкар хула организаци активĕн пухăвĕ

Майăн 16-мĕшĕнче, Советсен çурчĕн залĕнче, ВКП(б) Шупашкар хула организаци активĕн пухăвĕ пулса иртрĕ. Пуху Шупашкар хулин благоустройстви çинчен хула совет исполком председателĕн И. Золотников юлташăн докладне итлесе сÿтсе-яврĕ. Золотников юлташ доклачĕ тăрăх пренире 9 çын тухса каларĕç.

Чăваш республикин столици — Шупашкар хули çулран-çул ÿссе лайăхланса тата илемленсе пырать. Хула благоустройствине тата коммунальнăй предприятисемпе пурăнмалли çуртйĕр строительствине çĕршер пин тенкĕ укçа хываççĕ. Анчах та Шупашкар хулине пур енчен те культурăллă, илемлĕ хула тăвас ĕçре çитменлĕхсем нумай-ха. Докладчик тата пренире тухса каланă юлташсем хулана благоустройство енчен лайăхлатас ĕçри çитменлĕхсене палăртрĕç, малашне мĕн тумалли çинчен кăтартса пачĕç.

— Чебоксарка юханшывĕпе Кайбулка çырми,—тет Никитина юлташ, — хулара тасамарлăх саракан вырăнсем пулса тăраççĕ. Вĕсем ишĕлсе пыраççĕ, тасамарлăхсене унта кăларса тăкаççĕ. Вĕсене ишĕлсе пырасран сыхлас пулать, çыран хĕррисене йывăççем лартса тухмалла. Малалла Никитина юлташ прачечнăй тăвасси тата çуллахи вăхăтра Атăл çинче кĕпесем çумалли вырăнсем ытларах тата лайăхрах тумалли çинчен чарăнса тăчĕ.

Хулана симĕслететпĕр тесе кашни çулах хула урамĕсем тăрăх йывăççем лартаççĕ. Анчах та çав йывăççем лартнă çулах хăрса пĕтеççĕ. Мĕншĕн тесен, вĕсене пăхакан çук.

Пренире тухса каланă юлташсенчен нумайĕшĕ чугунçул станци тата пристань патне пымалли çулсене лайăхлатмалли, хулари ĕççыннисене шыв, çутă çителĕклĕ памалли çинчен каларĕç.

Хула Совет исполкомĕн коммунальнăй отдел заведующийĕ Ворначев юлташ хула благоустройстви валли строительство материалĕсем хатĕрлес ĕçри çитменлĕхсене палăртать.

— Строительство материалĕсене,—тет вăл,—коммерчески хакпа хатĕрленĕ пирки, укçа-тенкĕ ытлашши нумай расходлатпăр, çавна пула тума палăртнă нумай ĕçсем пурнăçа кĕмесĕр юлаççĕ. Вăл малалла пурăнмалли çуртйĕрсен фондне, çавăн пекех учрежденисемпе организацисем вырнаçнă çуртсене тĕплĕн сыхласа усрама кирли çинчен каларĕ.

ВКП(б) Шупашкар горкомĕн секретарĕ М. Андреев юлташ хăйĕн сăмахĕнче хулана культурăллă, илемлĕ тăвас ĕçре партипе комсомол тата профсоюз организацисен умĕнче тăракан задачăсене палăртать. Хулана культурăллă тата таса тытассишĕн пурин те тăрăшмалла, ку пысăк ĕçе хула совечĕн исполкомĕ хăй пĕччен тăвасси çине шанма юрамасть. Партипе комсомол, профсоюз организацисем тата кашни гражданин активлăн хутшăнса ĕçлесен кăна, хамăрăн хулана чăннипех те культурăллă хула тума пултаратпăр.

Актив пухăвĕ хăйĕн решенийĕнче хулари мĕнпур организацисене хула благоустройствине лайăхлатас ĕçе активлăн хутшăнма хушрĕ. 1941 çулта хула благоустройстви валли панă укçапа тирпейлĕ усă курса, тума палăртнă ĕçсене пурне те вăхăтра тата лайăх тумалла.

Хастарлă работниксене ертсе пырас ĕçе куçарнă

Çĕмĕрлери древкомбинатра юлашки вăхăтра чылай работниксене ответлăрах тата ертсе пырас ĕçсене куçарнă. Вĕсем хушшинче коммунистсем кăна мар, беспартийнăйсем те, комсомолецсем те сахал мар.

Пелагея Королева юлташ комбинатра çиччĕмĕш çул ĕçлет. Çак вăхăт хушшинче вăл тĕрлĕ çĕрте ĕçленĕ. Иртнĕ çулта табельщик пулнă. Кăçал дирекци унăн пултарулăхне кура ăна контрольнăй табельщика лартрĕ.

Степан Пархоменко юлташ иккĕмĕш çул ĕнтĕ оборудовани енĕпе инженер пулса ĕçлет. Кăçалхи март уйăхĕнче вара ăна главнăй механик пулса ĕçлеме çирĕплетнĕ.

П. Варакин, С. Гришин юлташсем комбината килсенех ахаль рабочисем пулса ĕçленĕ, нихăшĕн те специальность пулман. Хастарлă рабочисем тăрăшса вĕреннипе часах квалификацисем илме пултарчĕç. Партин XVIII конференцийĕ хыççăн вĕсене иккĕшне те смена мастерĕсем пулса ĕçлеме лартнă. Калас пулать, çак ĕçре те вĕсем начар мар тĕслĕхсем кăтартаççĕ, производство планне, кирлĕ чухлĕ материалсем парса тăнă чухне, ытлашшипех тултараççĕ.

Выдвиженецсем Кафтанников (цех начальникĕ), комсомолец Анисимов (технорук) юлташсем те начар мар ĕçлеççĕ. Вĕсене ку ĕçсене нумаях пулмасть куçарнă. Цехри ĕçсене тĕрĕс организацилерĕç, кунта социализмлă ăмăртупа стахановла движени сарăлсах пырать. Апрельри плана цех срокчен тултарса государствăна планран ирттерсе темиçе вуншар пин тенкĕлĕх продукци пачĕ. Халĕ цех коллективĕ ăмăртăва сарса пырса иккĕмĕш квартал программине те срокчен тата пысăк пахалăхпа тултарассишĕн кĕрешет.

Комбинатра ĕçлекенсенчен районри организацисене куçарнисем те пур. Вĕсем те хăйсене шанса панă ĕçе тивĕçлĕн пурнăçа кĕртсе пырассишĕн тăрăшаççĕ. Диспетчер пулнă Е. Овтин юлташ халĕ ВКП(б) райкомĕнче—инструкторта, хуçалăхпа транспорт отделĕн начальникĕ пулнă М. Тимофеев юлташ кирпĕч завочĕн директорĕ пулса ĕçлеççĕ. Çавăн пекех дровсклад заведующинче ĕçленĕ коммунист А. Сулимов юлташ халĕ «Партизан» артель председателĕ.

Анчах çапах та хастарлă çынсене ертсе пырас ĕçсене куçарасси комбинатра лайăх пулса пырать тесе калама çук-ха. Паллах, пултаруллă работниксем, стахановецсем кашни цехрах пур. Малашне ун пек юлташсене парторганизацин, дирекцин ытларах, тĕплĕнрех сăнаса пĕлмелле, вĕсене пысăкрах ĕçсене куçармалла.

Хар. ЛИСИН.

Çĕмĕрле. (**Хамăр корр.**).

Коммунистсем малта пыраççĕ

Шăхасан машинно-тракторнăй станцинчи пуçламĕш парторганизацинче пурĕ 11 коммунист. Пурте пекех вĕсем ответлă вырăнсенче: И. Металлов — МТС директорĕ, К. Ефремов — парторганизацин секретарĕ, С. Тимофеев, И. Филиппов, И. Моисеев — трактор бригадисен бригадирĕсем, П. Максимов, Емельянов, Григорьев юлташсем — трактористсем пулса ĕçлеççĕ.

1940 çулта пулса иртнĕ отчетпа суйлав пухăвĕнче коммунистсем хăйсен пухăвĕнче партиллĕ-политикăллă ĕçе вăйлатма конкретлă решени йышăннă пулнă. МТ Станцине парторганизаци республикăра малти вырăна кăларассишĕн кĕрешме пулнă. Çак задачăна пурнăçласа пуçламĕш парторганизаципе МТС дирекцийĕ иртнĕ çулта паллă çитĕнÿсем турĕç. 1940 çулта МТС çулталăкри производствăллă плана 111 процент тултарнă.

Парторганизаци политикăллă ĕçе хуçалăхлă ĕçсемпе çыхăнтарнă, коммунистсен производствăри авангардлă рольне куллен ÿстерсе пынă. ВКП(б) членĕ Филиппов 14-мĕш бригадăна ертсе пырать. Çак бригада иртнĕ çулти плана 122,2 процент тултарнă. Çапла вара Филиппов юлташ кăçал та Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкинче пулма тивĕçлĕ пулчĕ. Унăн бригади çуракине те лайăх хатĕрленсе тухрĕ, трактористсем пурте пĕр-пĕринпе ăмăртса ĕçлеççĕ, кăçал та плана ирттерсе тултарассишĕн кĕрешеççĕ.

8-мĕш отрядăн бригадирĕ — ВКП(б) кандидачĕ Тимофеев юлташ. Çулталăкри плана бригада 123 процент тултарнă, бригадăра плана тултарман трактористсем çук. Лайăх ĕçленĕшĕн Тимофеев юлташа ЧАССР Верховнăй Совечĕн Президиумĕ Хисеплĕ грамота панă. Кăçалхипе виççĕмĕш çул ĕнтĕ ялхуçалăх выставкин участникĕ.

ВКП(б) членĕн кандидачĕ Моисеев ертсе пыракан бригада та çулталăк планне 127,6 процент тултарса ялхуçалăх выставкинче пулма право илнĕ. Çак вăхăтрах Моисеев юлташăн пĕр çитменлĕх пур, вăл хăйĕн политикăллă пĕлÿлĕхне ÿстерес тĕлĕшпе тăрăшса вĕренмест. Пуçламĕш парторганизаци те ăна çак ĕçре тивĕçлĕ пулăшу паман. 1938 çултанпа парти членĕн кандидачĕнче тăрать пулин те, члена кĕме хатĕрленсе çитмен.

Çамрăк коммунистсем П. Максимовпа А. Емельянов юлташсем трактористсем пулса ĕçлеççĕ. Вĕсем çулталăкри плана 140—180 процент тултарса, горючи чылай перекетленĕ. ВКП(б) кандидачĕ А. Спиридонов юлташ бригадир помощникĕ пулса ĕçленĕ, çав вăхăтрах вăл хăйĕн сменăри нормине 113 процент тултарнă.

Ĕçлеме пултаракан, техникăна алла илнĕ çынсене хатĕрлес тĕлĕшпе МТС-пе парторганизаци кашни çулах пысăк ĕçсем туса ирттереççĕ. Хальхи вăхăтра трактористсем 111 çын шутланаççĕ. Кăçал трактористсем пулма 38 çынна вĕрентсе кăларнă, вĕсенчен хĕрарăмсем 6 çын. Кунсăр пуçне трактор бригадисен бригадирĕсем 15 çын, вĕсен помощникĕсем 15 çын, комбайнерсем 14 çын, вĕсен помощникĕсем 14 çын ĕçлеççĕ. МТС работникĕсем хушшинче стахановецсем 62 çын. 1940 çулта пурĕ 8 çын ялхуçалăх выставкин участникĕсем пулнă пулсан, кăçал 19 çынна выставкăн участникĕсем пулма çирĕплетнĕ.

Производствăллă план тăрăх, кăçал МТ Станцин 35.445 гектар çинче тĕрлĕрен ĕçсем тумалла. Ку шутран çуракинче кăна 5144 гектар çинче ĕçлемелле, 3100 гектар тырпул акса хăвармалла. Çак задачăна пурнăçа кĕртессишĕн халь çуракки хĕрсе пынă чух МТС-ри трактористсем, кунти коммунистсем хастарлăн ĕçлеççĕ. Çуракин малтанхи кунĕсенчех Якимов. Филиппов, Моисеев, Тимофеев бригадисем тата Чернов, Скворцов, Барков, Емельянов трактористсем иртнĕ çулхи пекех ĕç нормине ирттерсе тултарчĕç. Парторганизаци ертсе пынипе агитаторсем политикăллă-массăллă ĕçе трактористсем хушшинче куллен туса пыраççĕ. Кашни бригадăрах агитаторсем, бригада хаçачĕн редакторĕсем, вулавçăсем пур. Вĕсен шутĕнче 9 коммунист, 5 комсомолец, партире тăманнисем 16 çын. Кашни бригада валли политикăллă тата илемлĕ литературăсем туяннă, бригадăсем валли 366 тенкĕлĕх хаçат-журнал çырăнса илнĕ. Трактористсене тухăçлă ĕçленĕ хыççăн культурăллă канма будкăсем туса панă.

В. ЧЕРНОВ.

Укерчĕк çинче: Шмидт ячĕпе тăракан колхоз председателĕ Е. С. Карпов тата 6-мĕш бригадăри 1-мĕш звено звеньевойĕ М. Е. Волкова юлташсем çурхи сухара (Комсомольски р.). Г. Костин фото-ÿкерчĕкĕ.

Çĕнĕ вăйпа ĕçе тытăнар

Шупашкар хулинчи пуçламĕш парторганизацисенче пуринче те отчетпа суйлав пухăвĕсем пулса иртрĕç. Коммунистсен пухăвĕсем пур пуçламĕш парторганизацисенче те организованно, политикăллă-пысăк активлăхпа иртнĕ. Отчетпа суйлав пухăвĕсенче пулнă 1325 коммунистран, парторганизаци секретарĕсен отчетлă доклачĕсем тăрăх, пренире 768 çын тухса каланă.

Коммунистсем отчетлă тапхăрта партин XVIII съезчĕ йышăннă решенисене пурнăçа кĕртсе пырас тĕлĕшпе тунă ĕçсен итогне туса, уйрăм секретарьсен ĕçĕнче пулнă çитменлĕхсене хытă тиркерчĕç. Автотранспортри парторганизацинче критикăпа самокритика хисеплĕ вырăнта пулман. Автотранспорт управлени начальникĕ самокритикăна хĕснĕ тĕслĕхсем пулнă. Анчах, çак çитменлĕхсене пĕтерес тĕлĕшпе парторганизаци секретарĕ Блау юлташ тивĕçлĕ мерăсем йышăнман. Çавăн пекех, коммунистсем хушшинче политикăллă воспитани ĕçĕ те çÿлĕ вырăнта пулман. Парторганизацинче тăракан пĕр коммунист та «ВКП(б) историйĕн кĕске курсне» вĕренсе пĕтермен. Коммунистсенчен чылайĕшĕ «ВКП(б) историйĕн кĕске курсĕн» малтанхи сыпăкĕсене çеç вĕренеççĕ. Çавăнпа та Автотранспортри коммунистсен пухăвĕ парторганизаци секретарĕн отчетлă тапхăрти ĕçне çителĕксĕр тесе тĕрĕс хакларĕ. Çавăн пекех, тир-сăран комбинатĕнчи пуçламĕш парторганизаци секретарĕн Бызов юлташăн, спецторгри организаци секретарĕн Петрова, кирпĕч заводĕнчи организаци секретарĕн, Александров, столовăйсемпе ресторансен трестĕнчи парторганизаци секретарĕн Ананьев юлташсен ĕçĕсене çителĕксĕр тесе йышăннă.

Хулари 43 пуçламĕш организацинче секретарьсене улăштарнă. Вĕсем вырăнне парторганизацин руководствине çĕнĕ, производствăпа обществăллă ĕçсене активлăн хутшăнса ĕçлекен юлташсем пынă. Вĕсенчен парторганизаци секретарьне пĕрремĕш хут суйланнисем 22 çын шутланаççĕ.

16-мĕш номерлĕ совхозри парторганизацинче секретарь пулса ĕçлеме çамрăк коммуниста Бахарев юлташа суйланă. Бахарев юлташ агитаци енĕпе активлăн ĕçленĕ, коллективра вăл авторитетлă çын шутланать. Бахарев юлташ хăйне секретаре суйласа хăварнă хыççăнах тимлĕн, план тăрăх ĕçлеме тытăнчĕ. Парторганизаци халь çуракки ĕçне активлă ертсе пырать.

Отчетлă тапхăрта хулари пуçламĕш организацисем шучĕ чылай ÿсрĕ. 1940 çулти мартăн 1-мĕш тĕлне хулара 85 организаци пулнă пулсан, вĕсен шучĕ халь çĕртен те иртсе кайнă. Кусемсĕр пуçне кандидатсен группи 3, партипе комсомол группине çĕнĕрен 2 организациленĕ. Отчетпа суйлав пухăвĕсене ирттернĕ вăхăтра территориллĕ парторганизацисене пĕчĕклетсе çĕнĕрен 8 организаци тунă. Сăмахран, Наркомлесри пуçламĕш парторганизаци Наркомлесри, Главлесосбыт тата леспродторг аппарачĕсенче ĕçлекен коммунистсене пĕрлештерсе тăнă. Çав учрежденисенче халь кашнинчех пуçламĕш парторганизацисем пур. Çавăн пекех, «Красный молот» артельте, «Заготживсырье» тата Верховнăй судра çĕнĕ организацисем тунă. Çапла туни ĕнтĕ çак организацисенче тăракан коммунистсене хăйсен производствинчи ыйтусемпе ытларах ĕçлеме май парать.

Отчетпа суйлав пухăвĕсем ВКП(б) XVIII съезчĕпе XVIII партконференци решенийĕсенчен тухса тăракан задачăсене пурнăçлама кирлĕ практикăллă сĕнÿсем нумай парса хăварчĕç. Çак хаклă сĕнÿсене пурнăçа кĕртессишĕн партбюросемпе пуçламĕш парторганизаци секретарĕсен пĕтĕм вăя хурса ĕçлемелле.

В. КАРЗАНОВ.

ВЛКСМ райкомĕ манса хăварнă ĕç

ВЛКСМ Сĕнтĕр районĕнчи организацин X-мĕш конференцийĕ хăйĕн решенийĕнче комсомолецсене политикăллă воспитани парас ĕçе лайăхлатма хушса хăварнă. Анчах ВЛКСМ Сĕнтĕр райкомĕ (пропагандăпа агитаци ĕçĕн яланлăх комиссийĕ тата унăн председателĕ В. Кириченко юлташ) комсомол организацин районри конференцийĕн решенине пурнăçа кĕртес тĕлĕшпе питĕ çителĕксĕр ĕçлет.

Комсомолăн пуçламĕш организацисенче нумай çĕрте «ВКП(б) историйĕн кĕске курсне» вĕренес ĕçе тивĕçлипе йĕркелемен. Шатракасси ялсоветне кĕрекен «Наука» колхозри комсомолецсем хăйсен политикăллă пĕлÿне хăпартса пымаççĕ. Комсомол организацинче 9 çын, вĕсенчен кăшпĕрисен (Г. Петров, А. Кузьмин, А. Егорова) парти историйĕн учебникĕ те çук. 1941 çула кĕнĕрен вара та учебнике алла тытса курман комсомолецсем нумай.

ВЛКСМ райкомĕн штатра тăман пропагандистсем пур. Анчах комсомол райкомĕ вĕсене кирлĕ пек суйласа илеймен. Акă, пропагандист Пакушкина юлташ ертсе пыракан кружок ĕçне илсе пăхар. Ку кружокра 1941 çула кĕнĕренпе те пĕр заняти пулса иртмен. ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцин решенийĕсем çинчен комсомолецсене пĕр хут вуласа панипех лăпланнă. Çапах та комсомол райкомĕ Пакушкина юлташ ертсе пыракан кружока лайăх ĕçлекеннисен шутне кĕртнĕ.

Шомик ялсоветне кĕрекен «Колос» колхозри комсомол организацинче те пропагандист пур тесе шутлаççĕ. Комсомол райкомĕ 1941 çулта çак организацире пропагандист пулса ĕçлеме А. Каяхова юлташа уйăрнă. Анчах, комсомол райкомĕ пропагандист мĕнле ĕçленипе интересленмен пирки, А. Каяхова юлташ ку таринччен те пĕр заняти туса ирттермен.

Ярославка ялсоветĕнчи «Ударник» колхозри комсомол организацинче «ВКП(б) историйĕн кĕске курсне» вĕренме тунă кружока пропагандист А. Павлов юлташăн ертсе пымалла пулнă. Парти историне пĕрремĕш сыпăкран вĕрентме тытăнас вырăнне, А. Павлов пропагандист В. И. Ленинăн 1917 çулти апрельри тезисĕсем çинчен доклад тунипех лăпланса ларнă.

ВЛКСМ райкомĕ комсомолецсем хушшинче дисциплинăна çирĕплетес, пропаганда ĕçне лайăхлатас тĕлĕшпе çине тăрса ĕçлемест, комсомолецсен политикăллă пĕлÿне хăпартас тесе лекцисем, консультацисем туса ирттерессине организацилемен. 1941 çула кĕнĕрен вара райком пуçарнипе комсомолецсем валли пĕр доклад та, лекци те, консультаци те туса ирттермен.

Г. СОЛОВЬЕВ.

Активăн экономикăллă образованине пулăшма

Предприятири хозрасчет

Совет Союзĕнчи фабрикăсемпе заводсен, чугунçулсен, суту-илÿ учрежденийĕсен ĕçĕ хуçалăх расчечĕн никĕсĕ çинче пулса пырать. Хозрасчет, государство предприятийĕсен ĕçĕнчи тĕп метод пулса тăрса, çĕршыва социализмла индустриализацилес ĕçĕн сталинла планне пурнăçа кĕртес çĕрте тата ССР Союзĕн халăх хуçалăхĕн пур отраслисене те социализмла реконструкцилес ĕçре пысăк вырăн йышăнчĕ.

Сталин юлташ 1931 çулта хозяйственниксен канашлăвĕнче тухса каланă сăмахра, социализмлă промышленноçа аталантармалли ултă условин çинчен каласа, çапла кăтартса пачĕ: «Промышленноçпа ялхуçалăхне малалла сарса пырас тесен, накопленин çĕнĕ çăлкуçĕсене ĕçе ярас пулать, хуçасăрлăха пĕтерес пулать, хозрасчета пурнăçа кĕртсе пырас пулать, туса кăларакан продукцин хăйне ларакан хакне чакарас пулать тата промышленность ăшĕнче накоплени тăвас ĕçе вăйлатас пулать» («Вопросы ленинизма», изд. 11-ое, стр. 348).

Сталин юлташăн çак кăтартăвĕсем пирĕн çĕршыври социализмлă предприятисен экономикине организацилемелли никĕс пулса тăраççĕ.

Партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ социализмлă промышленноçпа транспортра çĕнĕрен пысăк çитĕнÿсем тумалли, промышленность предприятийĕсен экономикине малалла татах çирĕплетмелли çулсене уççăн та конкретлăн палăртса пачĕ. «...Туса кăларакан продукцин хăйне ларакан хакне тăтăшах чакарса пымалла, хозрасчета пур майсемпе те çирĕплетсе пымалла, тирпейсĕрлĕхе татăклăнах пĕтерсе пымалла», — XVIII конференцин çак паллă кăтартăвне кашни хозяйственникăн, партипе профсоюз ĕçĕнчи кашни руководителĕн пурнăçа кĕртмелле.

Хозрасчетăн пĕрремĕш условийĕ вăл çакă пулать: государство кашни уйрăм предприятине материаллă тата укçа тенкĕ средствисем çирĕплетсе парать; предприяти хăйне уйăрса панă средствăсене пурне те хăй тĕллĕн тыткалать тата çав средствăсемпе хуçалăхра кирлĕ пек усă курас тĕлĕшпе государство умĕнче ответ тытать.

Хозрасчет предприяти руководителĕсемпе пĕтĕм коллектива плансене тултарма тата ирттерсе тултарма материальнăй интерес парать; производство программине, накоплениесен планне ирттерсе тултарнипе пула предприяти, хăйĕн финанс положенине лайăхлатса государствăна чылаях средствăсем панисĕр пуçне, тата уйрăм фонд—директор фончĕ тума пултарать, ку фонд предприятири работниксен пурнăçпа йăла условийĕсене тата ытларах лайăхлатса пырас ĕçе каять.

Социализмлă накопленин хăвăртлăхне ÿстерес ĕçре, туса кăларакан продукцин хăйне ларакан хакне йÿнетес ĕçре хозрасчет уйрăмах пысăк вырăн йышăнса тăрать.

Партин XVIII съездĕнче Сталин юлташ çĕршыв умне çитес çывăх 10—15 çул хушшинче капитализмлă чи пысăк çĕршывсене экономика тĕлĕшпе те çитсе иртсе каяс задача кăларса тăратрĕ. Çак историллĕ задачăна пурнăçа кĕртме çĕршер миллиард тенкĕ укçа кирлĕ. Усăсăр тăкаксене пĕтерсе пыни, продукцин хăйне ларакан хакне йÿнетни — укçа-тенкĕ накопленийĕн чи паллă çăлкуçĕсенчен пĕри.

Партин XVIII конференцийĕ ырланă 1941 çулхи халăх хуçалăх планĕ тăрăх продукцин хăйне ларакан хакне 3,7 процент чакармалла, вăл 7,3 миллиард тенкĕ экономи парать. Çапла вара, продукцин хăйне ларакан хакне йÿнетнин кашни процентĕ 2 миллиард тенкĕ пулать.

Хозрасчетăн халăх хуçалăхĕнчи паллă вырăнĕ — хозрасчетпа ĕçлени кăна накоплениесене ÿстерме май панинче. Хозрасчет предприяти руководителĕсене предприятин мĕнпур материаллă тата укçа-тенкĕ средствисене перекетлĕ, усăллă расходлама хушать. Хозрасчет тирпейсĕрлĕхпе, хуçасăрлăхпа, вырăнсăр тăкакланисемпе килĕшме пултараймасть. Хозрасчет ĕçри расходсене, материалсем, чĕртавар, топливо, электроэнерги мĕн чухлĕ расходланине çирĕп шута илсе, тĕрĕслесе пыма, ĕç тухăçлăхне ÿстерессишĕн пĕтĕм вăя хурса кĕрешме, шалти пур ресурссене те мобилизацилеме, предприятин производствăллă мощноçĕпе кирлĕ пек усă курма хушать.

Социализмлă предприяти рентабельнă пулмалла. Çакă вăл предприяти убытоксăр ĕçленисĕр пуçне, тата государствăна тупăш парса пырассине пĕлтерет, ку тупăш хамăрăн çĕршыва малалла вăйлатса пырас ĕçе, унăн оборонăпа хуçалăхлă хăватне çирĕплетес ĕçе, ĕççыннисен материаллă тата культурăллă пурнăçне лайăхлатас ĕçе каять.

Хозрасчетăн иккĕмĕш условийĕ — предприятисем хушшинче договорлă отношенисем туни пулать. Правительство çирĕплетсе паракан снабжени тата распределени планĕсем тăрăх предприяти хăй туса кăларакан продукцине сутма тата хăйне кирлĕ производство хатĕрĕсем илме договорсем тăвать. Договорта продукци хисепне, пахалăхне, ассортиментне тата продукци тăратмалли срока кăтартаççĕ. Договорти условисене пурнăçа кĕртсе пырассишĕн предприяти пурлăхпа ответ тытать. Договорти условисене пурнăçа кĕртмесен вăл пени, штраф, неустойка тÿлет. Предприятисем хушшинче договорлă отношенисене çирĕп тытса пыни — хозрасчетăн тĕп требованийĕсенчен пĕри.

Хозрасчетăн виççĕмĕш условийĕ предприяти ĕçне укçа-тенкĕпе контроль туса пыни пулать. Укçа-тенкĕпе контроль туса пыни — предприяти хăйĕн планне мĕнле тултарнине государство сăнаса тăмалли тата ертсе пымалли форма.

Предприятине хăйне çирĕплетсе панă производствăллă планпа çав плана тултарса пынине пăхса укçа-тенкĕ парса тăраççĕ. Предприятине укçа-тенкĕпе контроль туса тăрас ĕç çапла пулса пырать:

а) продукци сутнă чухне, укçине банк продукци тăратас договора пурнăçа кĕртсе пынине кура кăна тÿлет;

б) Госбанкран кредит е государство бюджетĕнчен ассигнованисем илнĕ чухне, çаксене плана тултарса пынине кура кăна параççĕ;

в) капитальнăй ĕçсем валли Промбанкран укçа-тенкĕ илнĕ чухне, ăна палăртнă ĕçсене туса пырсан кăна параççĕ тата

г) ĕçукçи панă чухне те укçа-тенкĕпе контролесси пурнăçа кĕрет.

Хозрасчетăн тăваттăмĕш условийĕ предприятин мĕнпур материаллă тата укçа-тенкĕ средствисене пур енĕпе те учет туса пыни пулать. Çакăн пек учет производствăра ĕçсем мĕнле пулса пынине, тĕп фондпа тата оборотлă фондпа мĕнле усă курнине, материалсене, чĕртаварсене, топливăна мĕнле расходланине, продукци туса кăларма мĕн хака ларнине, мĕн чухлĕ перекетлесе хăварнине т. ыт. те тĕрĕс кăтартса парать. Учет кăтартса панисем вара предприяти балансне кĕреççĕ. Хозрасчетлă предприятин кашнийĕнех хăйĕн балансĕ пур.

Хозрасчет принципĕсем предприяти ĕçĕн пур енĕсене те, предприятипе цехсем хушшинчи отношенисене, цехсен пĕр-пĕрин хушшинчи отношенисене тата ыттине те хисепе илеççĕ.

Пирĕн çĕршыври малта пыракан предприятисен опычĕсем заводри хозрасчета организацилемелли тĕп йĕркесене кăтартса пама май параççĕ.

Цеха е участока хозрасчет çине куçаричченех малтан оборудованине, тĕрлĕ пурлăхпа материалсене тĕрĕс учета илсе пырассине йĕркелес тĕлĕшпе тĕплĕн ĕçлемелле. Производствăна чăннипех ертсе пырас тесен, цех е участок хуçалăхне — мĕнле оборудовани пуррине, инструмент, чĕртавар, материалсем, çурмафабрикатсемпе хатĕр продукци мĕн чухлĕ пуррине лайăх пĕлсе тăрас пулать. Цех е участок руководителĕн мĕнпур складсенчи, цех склачĕсенчи ĕç йĕркипе, учет ĕçĕпе паллашмалла, бухгалтери отчечĕпе тĕплĕн паллашмалла. Унтан мĕнпур материаллă пурлăха пĕтĕмĕшпех, тĕплĕн инвентаризацилемелле. Цех е участок пурлăхне сыхласа усрас енĕпе тивĕçлĕ мерăсем йышăнмалла, тĕп материалсене ĕçре кирлĕ пулакан ытти материалсене те тĕрĕс пăхса усраса, тĕрĕс расходлас ĕçе йĕркене кÿлмелле. Çавнашкалах материаллă пурлăха расходламалли нормативсене тĕрĕслесе тухса, пĕр çирĕп норматив тумалла.

Цеха е участока çак условисенче хозрасчет çине куçарма пулать:

ĕçĕн производствăллă, экономикăллă тата финансла тĕп показателĕсен планĕ пулсан;

цехăн, участокăн производствăллă, хуçалăхлă тата финанс ĕçĕн пур показателĕсене те çирĕп учета илсе пырсан.

Цехсем хушшинче тĕрлĕ япаласем, материалсем панăшăн е илнĕшĕн, çавнашкалах пĕр-пĕр ĕç туса панăшăн расчетсем тума çирĕп расценкăсем тăваççĕ.

Цехсенче чăннипех хозрасчет пуласси, вĕсен ĕçне укçа-тенкĕпе контроль туса тăрасси цехсем пĕр-пĕрин умĕнче бракшăн, материалсем, çурмафабрикатсем, тĕрлĕ япаласем т. ыт. те вăхăтра паман пирки пулнă убытокшăн пурлăхпа ответ тытассине пĕлтерет.

Хозрасчет çине куçакан цехсен производствăллă показателĕсене çаксем кĕреççĕ: таварлă тата валовăй продукци программи, категорисем тăрăх ĕçлекен рабочисен хисепĕ, брак пирки пулакан çухатусене чакарас тĕлĕшпе, ĕç тухăçлăхне ÿстерес тĕлĕшпе (пĕр рабочи пуçне) панă задани, ĕçукçи фончĕ, туса кăларакан тĕп продукцин хăйне ларакан хакĕ, производствăна каякан расходсен смети, производствăра туса çитереймен япаласен хисепĕ т. ыт. те.

Пулăшакан тата подсобнăй цехсен кунсăр пуçне тата урăх показательсем пулма пултараççĕ. Участок (бригада) хозрасчетне организациленĕ чухне показательсен хисепне чакармалла, унта учета илме май пур показательсене кăна хăвармалла.

Цехăн хуçалăх ĕçĕнчи результачĕ продукцин хăйне ларакан хакне йÿнетнипе пулнă экономирен тата ытти цехсем тĕлĕшпе пулнă хозрасчетлă претензисен итогĕсенчен тăрать. Кун пек претензисен шутне ытти цехсен айĕпĕпе пулнă брака пула тата çитменлĕхсене юсанипе тухнă расходсене пула пулнă убытоксем кĕреççĕ. Ку убытоксемпе расходсене çав цехсем çине хурса, вĕсем туса кăларакан продукцин хăйне ларакан хакĕ çине кĕртмелле. Çапла, сăмахран, цех-потребителĕн япăх инструментсене пула тухнă расхочĕсене инструментсем туса кăларакан цех çине хумалла; оборудованине начар ремонт тунипе пула тухнă расходсене ремонтно-механически цех çине хумалла; цех-потребителĕн электроэнерги паманнипе пула тухнă расхочĕсене энергоцех çине хумалла.

Материалсем, çурмафабрикатсем тата ытти япаласем палăртнă срокра параймасан, цех потребителе кашни куншăн штраф тÿлет, унăн хисепне завод директорĕ малтанах палăртса хурать.

Заводри финанс пайĕ цехсене материалсем пырса тăнине тата вĕсем таварлă продукци туса кăларнине хисепе илсе, цехсенчи туса çитермен продукцие оперативлă-финанслă контроль туса тăрать.

Финанс пайне заводри цехсем тĕлĕшĕнчен санкцисем йышăнма ирĕк памалла. Кун пек санкцисен шутне çаксем кĕреççĕ:

директор ирĕк памасăр ĕçукçи фондне ытлашши расходланине витме укçа-тенкĕ памани;

палăртнă финанс показателĕсене пăссан е финанс пайĕн завод директорĕ панă приказсенчен тухса тăракан требованисене пурнăçа кĕртсе пымасан заводри цехсене укçа-тенкĕ тата материалсем пама пĕтĕмĕшпех е кăштах чарни.

Производствăпа хуçалăх ĕçĕнче лайăх результатсем панă цехсенчи работниксене премилеме цех квартал хушшинче тунă экономирен илекен отчисленисенчен цех начальникĕн преми фондне тăваççĕ. Цех начальникне памалли преми хисепне предприяти директорĕ палăртса парать. Цехра та, участоксемпе мастерсен пролечĕсенче те преми фондне çак йĕркепех тăваççĕ.

Хозрасчет — производствăн экономикăллă никĕсĕ, государство предприятийĕсене социализмла ертсе пырас ĕçĕн меточĕ. ВКП(б) XVIII конференцийĕ промышленноçпа транспорт умне кăларса тăратнă задачăсене пурнăçа кĕртес ĕçре хозрасчет чи паллă хĕçпăшал пулса тăрать.

В. ЛИСОВИЧ.
Я. КРОНРОД.

Еçчен стариксем

Хĕвел тухман-ха. Ирхи кăвак шуçăм хуллен хăйĕн сенкер чаршавне сирет. Кăвак-çутă килнĕ-килменех Максим Васильевич, ирхи шăпчăкран та малтан тăрса, колхоз вити еннелле уттарчĕ.

—Паян никамран та ир çитсе, ирхи шăпчăк ятне илтесчĕ-ха,—текен ĕмĕтпе вăл часах колхоз вити умне çитсе те тăчĕ.

Вите умне çитнĕ çĕре, ăна хирĕç конюх Семенов юлташ лашасене шăварма илсе тухса кайрĕ.

Максим Васильевич, унталла-кунталла пăхса тăмасăрах, тӳрех вите умĕнче çакăнса тăракан хăмăтсене, хăмăт пăявĕсене пăхма тапратрĕ.

— «Сивка» ăйăрăн хăмăчĕ аркана пуçланă.

— «Машка» хăмăчĕн чӳлĕкĕ татăлнă... Мĕнле ĕнер асăрхамарăмăр-ха вĕсене,—хăй тĕллĕн ӳкĕнчĕклĕнтерех калаçса илчĕ Максим Васильевич.

Çавăнтах, яланах кăсъинче çӳрекен пăшатанне туртса кăларчĕ те, хăмăтсене илсе, юсама тытăнчĕ.

— Лашасене шăварса киличчен юсаса пĕтересчĕ-ха, тесе хăмăта аллисенче вылянтара пуçларĕ.

Сăн-питĕнчен пăхсан, унăн аллисем çавтери хăвăрттăн выляса тăнине курсан, никам та Максим Васильевича утмăл пĕр çулта тес çук.

— Вăл ватă пулин те, чылай çамрăкран ирттерет,—тет колхоз председателĕ Н. Тумашев юлташ ун çинчен. Çуракине тухиччен Максим Васильевич 22 хăмăт юсаса пачĕ. Кашни ирех вăл, чăн малтан тăрса, кӳлмелли таврашсене тĕрĕслесе тухать.

Колхоз çуракине майăн 10-мĕшĕнче тухрĕ. Максим Васильевич пĕр кун та ĕçрен юлмасть. Кашни кун гектар çурăшар сухаласа вăл 1,75 ĕçкунĕшер илсе пырать.

— Ĕç çамрăклатать,—тет вăл.—Ĕç вăй-хăват парать, шăм-шакка тĕреклетет. Иртнĕ çулта эпĕ 375 ĕçкунĕ турăм, вăл ĕçкунĕсемшĕн пĕр пĕччен 81 пăт тырă илтĕм,—тет Максим Васильевич.

Максим Васильевичăн савăнăçĕ пысăк. Унăн аслă ывăлĕ Петр Максимович Юхтапари туллимар вăтам шкул директорĕ пулса ĕçлет, хĕрĕ Анисия— Калинински районри перекет кассин бухгалтерĕ, кĕçĕн ывăлĕ Александр кăçал Канашри педучилищĕрен вĕренсе тухать.

— Александр «отлично» тата «хорошо» паллăсемпе çеç вĕренсе пырать. Эпĕ унпа ăмăртса, колхозри стахановец ятне ярасшăн мар,—тет çамрăк чунлă мучи.

Шутласан, Максим Васильевичăн нимĕн ĕçлемесĕрех аван пурăнма пулать. Аслă ывăлĕ пулăшать, хĕрĕ пулăшать, кĕçĕн ывăлĕ кăмăлне çĕклентерсе тăрать. Вĕсемпе савăнса ним ĕçлемесĕрех пурăнмалла пек унăн. Хăйĕн ывăлĕ-хĕрĕсемпе савăннипе пĕрлех, мучи колхоз ĕçĕпе, колхозра ĕçлесе савăнать.

— Социализмлă договор турăмăр эпир Христофор Андреевичпа,—тет Максим Васильевич.—Вăл та ман пекех утмăл пĕр çулта. Иртнĕ çулта та эпир ăмăртса ĕçлерĕмĕр. Кăçал та ăмăртатпăр. 400 ĕçкунĕнчен кая мар тума йышăнтăмăр кăçал.

Христофор Андреевич та, Максим Васильевич пекех, ĕçчен старик. Иртнĕ çулта вăл 328 ĕçкунĕ тунă. Çав ĕçкунĕсемшĕн хăй пĕччен 60 пăт ытла тырă ĕçлесе илнĕ.

Колхозра 2 бригада. Кашни бригадăра икĕ звено. Кăçал колхоз малтанхи хут звенопа ĕçлеме пуçăнчĕ.

Колхоз ватă стариксен тухăçлă тырпул туса илес ĕçре пысăк опыт пуррине шута илсе, Христофор Андреевича пĕрремĕш звенон звеновочĕ пулма уйăрса лартрĕ.

Христофор Андреевичăн звени çураки пуçланнăранпах паха тĕслĕхсем кăтартать. Çуракине кĕске срокра вĕçлесе, пысăк тухăçлă тырпул туса илессишĕн унăн звени большевикла кĕрешет.

Колхоз кăçал сталинла тырпул туса илессишĕн пĕтĕм вăя хурса ĕçлерĕ. Çурхи тырă акса хăваракан 121 гектар çĕр лаптăкĕшĕ çине 9 тĕслĕ минераллă удобренисем сапрĕ, вырăнти торфа 960 лав кăларчĕ. Вăйлă тырпул туса илессишĕн колхозниксем пĕтĕм вăя хурса ĕçлеççĕ.

М. ЯСТРАН.

Калинински р., «Алмаз» колхоз.

Çураки ĕçĕсене тĕплĕн çутатса пыраççĕ

Ишлей районĕнчи «Авдан» колхозри стена хаçачĕ çураки ĕçĕсене тĕплĕн çутатса пырать. Халиччен стена хаçачĕ икĕ эрнере пĕр номер тухса тăнă, çураки вăхăтĕнче ик-виç кунта пĕрре кăлараççĕ. Хаçат чĕлхи çăмăл, заметкăсене колхозниксене ăнланмалла чĕлхепе çыраççĕ.

Стена хаçачĕ лайăх ĕçлекен колхозниксен опытне сарса пырас тĕлĕшпе пысăк çитĕнӳсем турĕ. Колхозниксем акара мĕнле ĕçленине йĕркеллĕ çутатса тăраççĕ. Кашни номертех колхозра çураки ĕçĕ мĕнле пыни çинчен, ĕç нормине ытлашшипех тултаракан колхозниксене пĕлме пулать.

Бригадирсем, звеноводсем тата колхозниксем хаçат ĕçне активлăн хутшăнаççĕ. Пĕрремĕш бригадăн бригадирĕ А. Матвеева хăйсем мĕнле ĕçленине стена хаçачĕ урлă çутатса тăрать. Вăл лайăх ĕçлекен колхозниксем çинчен, ĕçри çитменлĕхсене пĕтермелли майсем çинчен çырать. Стена хаçачĕ кахалсене питлет, колхозниксене çуракине кĕске срокра вĕçлеме мобилизацилет, социализмлă ăмăртăва сарса пыма пулăшать.

Стена хаçачĕ колхозниксене ĕçшĕн хушса тӳлени çинчен ăнлантарса парать. Çураки ĕçĕсене пысăк пахалăхпа ирттерме чĕнет.

Стена хаçачĕн редакторĕ Гаврилов юлташ хăйĕн ĕçне юратса туса пырать. Вăл хаçат ĕçне колхозри актива явăçтарса пыма тăрăшать.

И. ВИНОКУРОВ.

Тырă калчисем лайăх ӳсеççĕ

Çĕршывăн кăнтăр енчи районĕсенчен тĕштырăпа технически культурăсем лайăх ӳсни çинчен калакан пĕлтерӳсем килеççĕ.

Кăнтăрти агрометеорологи станцийĕсен сăнавĕсем тăрăх, кĕрхи культурăсем пуринчен ытларах лайăх, Украинăри, Крымри тата Кавказри нумай районсенче отлично аталанса ӳсеççĕ.

Кăнтăр енче пур çĕрте те пекех çăмăр çуса иртнĕ. Çанталăк ăшă тăрать, тăпрара нӳрĕ нумай, çакна пула ĕнтĕ çурхи культурăсем пĕр тимлĕн, лайăх ӳсеççĕ. Саратов, Курск тата Воронеж облаçĕсен кăнтăр енчи пайĕсенче тулă, сĕлĕ тата урпа калчисем шăтса тухнă. Ворошиловград, Кировоград, Одесса облаçĕсенче, çавăн пекех Харьков, Киев, Винница тата Каменец-Подольск облаçĕсен кăнтăр енчи районĕсенче сахăр кăшманĕ шăтса тухнă. Вĕсен калчисем аван ӳссе аталанаççĕ.

Вăтам Азири шăрăх, типĕ çанталăк çĕрмамăкне, пахча-çимĕç тата улма çырла культурисене лайăх ӳсме пулăшать.

Ӳкерчĕк çинче: Комсомольски районри Шмидт ячĕпе тăракан колхоз утарĕ. Утарта 86 çемье хурт-хăмăр усраççĕ.

Г. Костин фото-ӳкерчĕкĕ.

Каллех штурмсем, каллех авралсем

Предприятине пĕр тикĕс ĕçлеттерес тесен, талăклăх графика кашни цехпа аггрегат тăрăх, кашни станок çинче тата кашни рабочин пурнăçа кĕртсе пымалла. Çакă вăл производство культурине хăпартать, дисциплинăна çирĕплетет, штурмовщинăна пĕтерет. Çапла вара простойсем те, брак та пачах пĕтме пултараççĕ, предприятин экономикăллă показателĕсем те лайăхланаççĕ.

Мĕнле ĕçлесе пырать-ха пирĕн комбинат? Апрель уйăхĕнчи ĕççене тишкерсе тухсан, эпир çакна куратпăр: комбинат графика тăрăх пĕр тикĕс тултарса пымасть. Пĕрремĕш вунăкунлăхра комбинат халичченхи пекех лăпкăн, пĕр тикĕс мар ĕçлет, иккĕмĕш вунăкунлăхра ĕç хĕрсе пыма пуçлать, виççĕмĕш вунăкунлăхра вара чăннипех штурмовщина пуçланать. Апрель уйăхĕнчи пĕрремĕш вунăкунлăхри плана комбинат 83,9 процент, иккĕмĕш вунăкунлăхра — 119,9 процент, виççĕмĕш вунăкунлăхра — 141,7 процент тултарчĕ, урăхла каласан, апрель уйăхĕн юлашки вунă кунĕ хушшинче комбинат «авралсем» туса ирттерчĕ.

Цехсем тăрăх илсен, апрельри плана çакăн пек тултарса пынă:

ЦЕХСЕМ	Пĕрремĕш вунăкунлăх	Иккĕмĕш вунăкунлăх	Виççĕмĕш вунăкунлăх	Пĕтĕмпе
1-мĕш цех	100,9	114,0	121,9	112,9
2-мĕш цех	67,8	106,0	126,0	101,0
3-мĕш цех	80,3	132,4	136,7	117,3
4-мĕш цех	71,0	107,4	123,4	101,0

Çак таблицăран та производствăри тĕп цехсем пĕр тикĕс ĕçлесе пыманни уççăн курăнать. Пуриншĕн те паллă, предприятири пĕр-пĕр звено графика пăсать пулсан, кулленхи пĕтĕм ĕç пĕр тикĕс пулса пырасса кĕтме çук. Пирĕн комбинат условийĕнче пĕтĕм цехсен ĕçĕн ăнăçлăхне татса паракан звено — пĕрремĕш номерлĕ цех шутланать. Вăл начар, е графика пăсса ĕçлет пулсан, ытти цехсенчи график та пăтранса каять. Анчах ку цех çаплипех кивĕлле, çирĕп графиксăр ĕçлет. Ку цех график тăрăх палăртман, паянхи производство валли кирлĕ мар детальсене туса кăларать.

Май уйăхĕнчи пĕрремĕш вунăкунлăхра график тăрăх цехăн тĕрлĕ детальсем 9 туса кăлармалла пулнă, вăл пĕтĕмпе те икĕ тĕрлĕ деталь кăна туса кăларчĕ, ыттисене туса кăларассипе прорыва кĕрсе кайрĕ. Иккĕмĕш номерлĕ цех график тăрăх çичĕ тĕслĕ издели кăларас вырăнне пĕрре те туса кăларман. Çавăн пекех виççĕмĕшпе тăваттăмĕш цехсем те график тăрăх палăртнă детальсене пурне те туса кăлараймарĕç. Çавна пула изделисем туса кăлармалли пĕрремĕш вунăкунлăхри плана комбинат 51 процент кăна тултарчĕ.

Çапла вара, май уйăхĕнчи производствăллă плана срокра тултарасси хăрушлăх умне пырса тăчĕ. Халĕ ĕнтĕ, юлашки икĕ вунăкунлăх хушшинче, пур цехсенче те штурмсем, авралсем туса ирттерме тивет.

Графикăн раскалне çынсем — производство командирĕсем, рабочисем, служащисем татса параççĕ. Ку пуриншĕн те паллă пулмалла. Производствăра, дирекцинче, цехсенче темиçе вуншар çын графиксем тăвас тĕлĕшпе ĕçлеççĕ. Çакна тума хаклă вăхăта тата темĕн чухлĕ хут сая яраççĕ, анчах чи кирли — график пурнăçа кĕрсе пымасть. График хут çинче кăна тăрса юлать. Графика пăсакансене ответ тыттармаççĕ, производство командирĕсем те хăйсен ответлăхне туйса тăмаççĕ.

В. ИВАНОВ.

Çĕмĕрле комбиначĕ.

Акара куллен кирлĕ таварсем пулчăр

Кошнаруйĕнчи сельпо (Шăхасан районĕ) 11 яла, 9 колхоза пĕрлештерсе тăрать. Колхозсем акана тухма пур енчен те хатĕрленсе çитнĕ. Анчах, çапла пулсан та, Кошнаруйĕнчи сельпо акара ĕçлекенсем валли куллен кирлĕ таварсене нимĕн те хатĕрлемен. Колхозсем акана тухрĕç, анчах сельпо отделенийĕсенче куллен кирлĕ таварсем (махорка, супăнь, сахăр) çук. Çак таварсене кӳрсе килсе колхозниксене уйра сутасси çинчен сельпора ĕçлекенсем пĕрре те шутласа пăхман. Отделенисенче ĕçлекен продавецсемпе пĕр калаçу та ирттермен.

Çаксем вĕсем пурте сельпо работникĕсем ĕç çине большевикла пăхманнине, çуракине кĕске вăхăтра ирттерсе пысăк тухăçлă тырпул туса илессишĕн кĕрешменнине пĕлтерет.

В. НИКАНОРОВ.

Корзинка тăвакан артельте

Вăрман хĕрĕнчи айлăмра ларакан çурт алăкĕ уçăлса кайрĕ. Вăтăр çамрăк пĕр-пĕрне шӳтлĕ сăмахсемпе тăрăхласа кула-кула мастерскойран васкаса тухрĕç. Симĕс курăк ешĕрĕлме пуçланă çерем çине çитрĕç. Умра, çурхи шывпа тулнă Энĕш юханшывĕ хумханса выртать.

Çамрăксем пĕр çĕрелле пухăнса тăчĕç. Кунĕпе пӳлĕмре, пĕр вырăнта ларса ĕçлени те ывăнтарман вĕсене.

Производство заведующийĕ чĕнни çамрăксен ретне хумхантарчĕ. Вĕсем инçетри кукăрта çухалнă парохода тинкерсе пăхса ăсатса ячĕç. Хăйсене чĕннĕ типшĕмрех çын малалла мĕн каласса кĕтсе тăраççĕ.

— Юлташсем!—терĕ хуллентерех сасăпа Василий Орлов,—халĕ кам мĕн чухлĕ ĕçленине каласа паратăп. Паян сирĕнтен вунă çын плана çĕр процент, вуниккĕшĕ çĕр процент ытла тултарнă.

Çамрăксем хушшинче пĕр-пĕринпе калаçса илнĕ сасăсем илтĕнсе кайрĕç. Анчах пĕр самантлăха çеç пычĕ вăл. Кам нормăна тултарайманни, плана кам ытлашшипех тултарни çинчен пĕлес килни хавасăн тапраннă сăмахсене татрĕ.

— Захаров,—терĕ малалла Орлов, —эсĕ 75 процент çеç тултарнă.

Пурте айккинерех тăракан çамрăк çине пăхрĕç. Вĕсем хăйсен юлташĕ нормăна тултараймасăр коллектива намăса кĕртнĕшĕн ӳккеленеççĕ.

Нормăна тултарайманни производствăна, артеле сиен кӳнине Захаров, Белов, Петров тата Иванов юлташсем хăйсем те туяççĕ. Çавăнпа ним чĕнме аптраса, юлташĕсем умĕнче хĕрелсе тăраççĕ.

Орлов юлташ нормăна ытлашшипе тултарса ĕçлекенсем çинчен сăмах пуçарчĕ.

— Морозов Аркадий,—терĕ вăл,—150 процент тултарнă.

Аркадишĕн ку яланхи хыпар. Вăл апрель уйăхĕнче те плана 163 процент тултарса 468 тенкĕ ытла ĕçлесе илнĕ. Производствăра лайăх ĕçленĕшĕн иртнĕ отчетпа суйлав пухăвĕнче ăна правлени членне суйланă. Вăл допризывник.

Алексей Федоров Аркадий Морозовпа ăмăртса ĕçлет. Федоров паянхи плана 125 процент тултарнă. Алексей Федоров комсомолец. Стена хаçачĕ кăларассипе тăрăшса ĕçлет. Апрель уйăхĕнчи плана 106 процент тултарса 300 тенкĕ ĕçлесе илнĕ.

Пĕтĕмĕшпе илсен, Тĕмшерти корзинка тăвакан «Комсомолец» промартель апрель уйăхĕнчи производствăллă плана 116 процент тултарнă. Ку пирвайхи çитĕнӳ, мĕншĕн тесен, артель 1940 çулти производствăллă плана тултарайман, кăçалхи 1-мĕш кварталти плана та 91,8 процент çеç тултарнă. Апрель уйăхĕнче те плана пур ассортиментсем тăрăх та мар тултарнă.

Май уйăхĕнче те артель ассортиментсен планне тултарса пыраймасть. Мĕншĕн тесен, Атăл тулса кайиччен хăва касма ĕлкĕреймен.

Тата тепĕр пысăк çитменлĕх вăл — туса кăларакан продукцин хăйне ларакан хакне йӳнетессишĕн кĕрешменни. Корзинка, сĕтел, пукан хакĕсем питех те пысăк.

Артельте ĕçлекенсем хушшинче политикăллă-массăллă ĕç çителĕксĕр. Радио ĕçлемест. «Купăспа кăмпа татма каймалла, кăмпи те инçех мар, мастерскойăн чӳречи çинчех ӳсет», теççĕ çамрăксем. Кунта тасалăхшăн хастарлăн кĕрешмеççĕ. Хаçат-журнал хăçан вуланине астумаççĕ те. Çав вăхăтрах артельте ытти ĕçсенчен хăтарнă культработник пур.

Тĕмшерти промартель район экономикинче тата промсоюз системинче пысăк вырăн йышăнса тăрать. Унăн 1941 çулта 303000 тенкĕлĕх продукци туса кăлармалла. Çавăнпа райсовет исполкомĕн вырăнти промышленность отделĕн артель ĕçĕпе тата пурнăçĕпе ытларах интересленмелле, конкретлă пулăшу памалла.

Н. МРАНЬКА.

Шкулсенчи вĕренӳ оборудованине тирпейлĕ пăхса усрамалла

Пирĕн шкулсенче темиçе пиншер тенкĕлĕх тĕрлĕрен нагляднăй пособисемпе приборсем пур. Çаксем вĕренекенсене вĕренӳ материалне тарăнрах ăнланса илме пулăшаççĕ.

Физика, химии тата биологи предмечĕсене опытсемсĕр, сăмахпа каласа е доска çине çырса кăна вĕрентни пачах çителĕксĕр. Приборсемпе усă курса тĕрлĕрен лабораторнăй ĕçсем туни вĕренекенсене практикăллă хăнăхусем парас тĕлĕшпе те пысăк вырăнта тăрать.

Çавăнпа ĕнтĕ партипе правительство шкулсем валли вĕренӳ оборудованин туса кăларас ĕçе çултан çул ӳстерсе пыма хушаççĕ. РСФСР кăçалхи бюджечĕ тăрăх тĕрлĕрен вĕренӳ оборудованин хатĕрлеме 185,2 миллион тенкĕ (иртнĕ çулхинчен 20 миллион тенкĕ ытларах) расходлама палăртнă.

Государство шкулсемшĕн çапла тăрăшать. Шкулсен руководителĕсен тата вĕренӳ кабинечĕсен заведующийĕсен те хăйсене шанса панă пурлăха йĕркеллĕ пăхса усрама, ванса е çухалса пĕтесрен сыхлама тăрăшмалла.

Анчах чылай шкулсенче ку ĕç çине çителĕклĕ çавăрăнса пăхманни палăрать. Хаклă пособисемпе приборсем тусанпа витĕнсе йĕркесĕр выртнине, асăрхаса тыткалама пĕлменнипе вĕсем юрăхсăра тухнине час-часах куратăн. Хăшпĕр шкулсенче приборсене сыхласа усрас ĕçе хакламан пирки, вĕсем çухални те пулкалать. Нагляднăй пособисене, карттăсене учета илес ĕçре те çитменлĕхсем сахал мар-ха. Партин XVIII конференцийĕ предприятисемпе транспортра тĕрлĕрен оборудованине, материалсене тĕрĕс учета илсе, вĕсемпе туллин усă курма кирлине тата вĕсене тирпейлĕ пăхса усрамаллине, çухалса пĕтесрен е вăхăтсăр стройран тухасран сыхламаллине уйрăмах кăтартса хăварчĕ. Çак кăтартăва шкулсенче те çине тăрсах пурнăçа кĕртмелле.

Чи малтанах халиччен инвентарнăй кĕнекене кĕртмен япаласене (ун пеккисем пур) учета илес ĕçе тумалла. Вĕренӳ çулĕ вĕçленнĕ хыççăн мĕнпур приборсене тата нагляднăй пособисене тĕрĕслесе, тасатса шкапсене йĕркеллĕ вырнаçтарса хумалла. Пĕчĕкрех ремонт кăна тумалли приборсене халех юсама тăрăшас пулать. Ку ĕçре кабинет заведующийне вĕренекенсем, уйрăмах çамрăк техниксем, пысăк пулăшу пама пултараççĕ. Вĕсене организацилени, кăтартусем пани çеç кирлĕ.

Вĕренӳ кабинечĕсене йĕркене кӳресси — кабинет заведующисем отпуска кайиччен тумалли ĕç. Ăна шкул директорĕн е вĕрентӳ пайĕн заведующийĕн тĕрĕслемелле. Кабинет заведующийĕ отпуска кайнă чухне приборсем хунă шкапсене, шанчăклă питĕрнисĕр пуçне, пичетлесе хăварас пулать.

Вĕренӳ оборудованине пĕрре йĕркелесе çитерсен, çав йĕркене çирĕп тытса пыни кирлĕ. Учет ĕçне çирĕп туса пырсан, кашни япалана усă курнă хыççăн хăйĕн вырăнне хурсан, приборсене тусанран тасатсах тăрсан тин шкулти кабинетсенче культурăпа йĕркелĕх пулĕ, вĕренӳре нагляднăй методсемпе усă курасси ăнăçлăн пулса пырĕ. Опытсене таса тата юсавлă приборсемпе ирттерни, нагляднăй пособисене тирпейлĕ пăхса усрани вĕренекенсене социализмлă харпăрлăха хисеплеме вĕрентес тĕлĕшпе паха тĕслĕх пулса тăнине те манма юрамасть.

М. СТЕПАНОВ.

ПОЭТ ВИЛĔМĔ

Пирвайхи ссылка хыççăн Лермонтов Мускава таврăннă. Унăн чапĕ сарăлса, ӳссе пынă, вырăс халăхĕ поэта пĕлсе илнĕ, тивĕçлипе хакланă. Анчах Российăра великосветски общество тата патша пулнă, Пушкин вилĕмĕ пирки çырнă сăвăшăн вĕсем Лермонтова каçарман.

Лермонтов та хăйĕн ссылка хыççăнхи творчествипе «каçару» илесшĕн тăрăшман. Унăн юлашки произведенийĕсем, халичченхи пекех, тата халичченхинчен те ытларах, «обществăна» хирĕçле, патша таврашĕнчи çынсене хирĕçле, Лермонтов «Поэт вилĕмĕнче» питленĕ мĕнпур çынсене хирĕçле произведенисем пулнă.

Çаксене ĕнтĕ Бенкендорф та, патша та йăлтах ăнланнă, чăшăка тулса тăкăнма пĕр тумлам кăна кирлĕ пулнă. Анчах, кунсăр пуçне, Лермонтовран татăклăнах, ĕмĕрлĕхех хăтăлма, патшапа Бенкендорф Пушкинран хăтăлнă пек хăтăлма «йĕркелĕрех» сăлтав кирлĕ пулнă.

Çав юлашки тумлам вара Лермонтов çĕнçул ячĕпе çырнă сăвă пулнă. 1840 çулти çĕнçул умĕн Благороднăй собранин бал-маскарад ирттернĕ, унта патша çемьи те пынă. Çак балра Лермонтов та пулнă. Маскăсенчен пĕри Лермонтова темĕнле тарăхтармалла сăмах каланă. Çав маска айĕнче Николай I хĕрĕ — Мария Николаевна пулнă. Çак сценăна курнă çынсем çапла каласа параççĕ: «Хăйне сăмахпа кам тĕкнине пĕлмен пек кăтартса, çивĕч чĕлхеллĕ Лермонтов парăмра юлман... Çамрăк офицер çапла туни... тĕлĕнмелле хăюллă-чăрсăр ĕç пек туйăннă».

Çав кăçах Лермонтов формипе чаплă, содержанийĕпе тĕлĕнмелле вăйлă сăвă — «Как часто, пестрою толпою окружен..» сăмахсемпе пуçланакан сăвă çырнă. Вăл общество пичĕ çине хăйĕн паллă «тимĕр» сăввине пăрахнă:

> О, как мне хочется смутить веселость их,
> И дерзко бросить им в глаза железный стих,
> Облитый горечью и злостью!..

Сăвă айне Лермонтов юриех хăй аслă княгинăпа Мария Николаевнăпа хирĕçсе илнĕ датăна — 1840 çулти январĕн 1-мĕшне çырса лартнă, çакăнпа вара сăвă кама тивмеллине паллă тунă.

1840 çулти февраль уйăхĕнче Лермонтов Франци посланникĕн ывăлĕпе де-Барантпа дуэльре çапăçнă. Дуэльре никама та нимĕн те пулман, çавăнпа та çак дуэльрен нимĕнле ĕçсем те тухса тăмалла мар пулнă пек туйăнать ĕнтĕ. Анчах ун çинчен патшана пĕлтернĕ, Лермонтова арестленĕ, гауптвахтăна хупса лартнă, çар сучĕ вара çапла йышăннă: Лермонтова «...крепоçри гауптвахтăра татах виçĕ уйăх хупса усрас, унтан çав чинпах армейски полксенчен пĕрне ярас».

Анчах та суд Лермонтова армейски полксенчен пĕрне ярасси çинчен йышăннă решени Бенкендорфшăн та, патшашăн та çителĕклĕ пулман. Приговора çирĕплетнĕ, анчах патша Лермонтов валли суйласа илнĕ «армейски полк» Кавказра горецсене хирĕç пысăк экспедици пуçлама хатĕрленсе тăракан Тенгински полк пулнă. Çакă вăл пирвайхи ссылка евĕрлĕ япалах пулнă, кунта та Лермонтова вилĕм кĕтнĕ. Ун чухне Лермонтов горецсем персе яракан пульăсенчен ăнсăртран кăна çăлăнса юлнă. Тенгински полкра çавнашкал ăнсăртлăх тепĕр хут пулма пултарайман — полкăн обязательнах экспедицине хутшăнмалла пулнă.

Лермонтов çула тухса кайнă чух Николай I патшан усал шухăшлă сăмахĕсем янраса кайнă. «Герой нашего времени» роман пирки арăмĕ патне янă çырура акă мĕн çырнă вăл: «Телейлĕ çул, господин Лермонтов; пуçне тасаттăрах вăл, май пур пулсан...»

Петербургри Лермонтова курайман великосветски общество ăна унта та, Кавказра çавăн пекех курайман, Пятигорскра унăн тавра çавăн пекех кураймалăх обстановки туса хунă. Аристократла пысăк мар группа, Лермонтов Пятигорска пырса çитнĕ пирвайхи кунсенчен тытăнсах чĕрре кĕртсе яракан ĕçсем тума пуçланă, «чăтма çук выскочкăран» (çапла хакланă вĕсем Лермонтова) хăтăлма пĕтĕм вăя хурса тăрăшнă. Çав группа пуçĕнче государство совет председателĕн ывăлĕ Александр Васильчиков тата Пятигорскри генеральша Е. И. Мерлини тăнă. Çак группа ун чухне Пятигорскра пулнă нумай офицерсене Лермонтова хирĕç тăратма хăтланнă. Çапла пĕлтереççĕ: Васильчиков поручик Лисаневича хĕтĕртнĕ, Лермонтова дуэле чĕнсе кăларма сĕннĕ, анчах та Лисаневичран вăл çакăн пек ответ туяннă: «Мĕскер эсир? Епле-ха манăн алă çавăн пек çын çине çĕклентĕр!»

Васильчиковпа унăн ушкăнĕн киревсĕр ĕçĕсене Лермонтов сиснĕ, тен пĕлнĕ те пулĕ. Анчах поэт вĕсенчен хăраса ӳкмен, ун пек япалана вăл Петербурграх курса хăнăхнă. Лермонтов хăй тапăнма пуçланă: экспромтсемпе калаçусенче Васильчиковран мăшкăлланă, ăна кăмăла кайман хушаматсем панă, çав хушаматсем вара Васильчиковран нихăçан та хăпăнман. Çакна пула князь татах та ытларах курайми пулнă. Васильчиков поэта хăй аллипе вĕлерекен çынна тупнă. Çакă вăл отставкăна тухнă майор Николай Соломонович Мартынов, Лермонтова подпрапорщиксен шкулĕнче чухнех палланă çын пулнă. Мартынов ăслах мар, мухтанчăк, пур çĕрте те, пур ĕçре те пĕрремĕш вырăнта пулма сĕмленекен çын пулнă. Васильчиков хĕтĕртнипе Мартынов нимĕне те тăман сăлтавпа Лермонтова дуэле чĕннĕ.

Дуэль 1841 çулти юлĕн 15-мĕшĕнче (кивĕ стильпе) пулнă. Дуэльре Лермонтова вĕлернĕ.

* * *

Çакă вăл дуэль мар, малтанах хатĕрленсе хурса вĕлерни пулнă. Нумаях пулмасть «Кавказри уйрăм корпусăн ĕçне» тупнă, çак дело Лермонтова мĕнле вĕлернине йăлтах уçса парать. Дуэль валли суйласа илнĕ условисенче çав дуэль инкексĕр вĕçленессине шанма нимĕнле май та пулман. Дуэль вырăнче противниксем хушши пĕчĕккĕ пулнă, питех те пысăк калибрлă пистолетсем суйласа панă, çакăн пек тĕлсенче пĕрер хут кăна пемелле пулнă пулсан, унта вĕсене виçшер хут пеме право панă, дуэль вырăнĕнче врач пулман, инкек пулсан аманнă çынна Пятигорска хăвăрт илсе кайма кирлĕ дрожжа та пулин пулман, — çаксем пурте ĕнтĕ поэта малтанах шухăшласа хурса, тĕплĕн хатĕрленсе **вĕлернине** питех уççăн кăтартса параççĕ.

Ытти нумай фактсем те ĕнтĕ ăна **вĕлерни** çинчен калаççĕ. Поэтпа пĕр вăхăтра пурăннă çынсем каласа хăварнă çакăн пек тĕрĕс сăмахсем пур: Лермонтов перес çуккине Мартынов та, секундантсем те малтанах пĕлнĕ (Лермонтовпа Барант хушшинче пулнă пĕрремĕш дуэльре те Барант пенĕ хыççăн Лермонтов хăйĕн пистолетĕнчи заряда сывлăшалла персе янă). Юлашкинчен, дуэль вăхăтĕнче Лермонтов позицире чух пистолет кĕпçине çӳлелле тытса тăнă. Ун çинчен мĕнпур секундантсем, вăл шутрах Васильчиков хăй те, калаççĕ. Çапла пулсан та Мартынов барьер патне хăвăрт утса пынă, нумайччен тĕллесе тăнă (вăл нумайччен тĕлленине чăтса тăраймасăр, секундант Столыпин: «Перĕр, унсăрăн эпĕ сире уйăрса яратăп» тесе кăшкăрнă), çавăнтах вара Лермонтова персе вĕлернĕ.

Халĕ кăна çӳлте каланине çирĕплетсе паракан çĕнĕ документ тупнă. Çакă вăл — Мускаври почт-директор А. Я. Булгаков П. А. Вяземский патне 1841 çулти июлĕн 31-мĕшĕнче янă çыру. Лермонтова вĕлерни çинчен тĕплĕн пĕлтерсе, Булгаков çапла çырать: дуэль пуçланас умĕн Лермонтов Мартынова çапла каланă: «эсĕ çак ĕçе урăхла ăнланатăн (урăхла каласан, манăн карикатурăсене шутка вырăнне шутламастăн) пулсан, эпĕ санран халех каçару ыйтма хатĕр», тенĕ, анчах ответ çакăн пек пулнă: «Пер!»

— Эпĕ перĕп, анчах та сан çине мар,—тенĕ те Лермонтов, сывлăшалла персе янă.

...Мартынов Лермонтов патнех утса пынă, ăна тӳрех чĕререн тĕллесе пенĕ. Вилĕм, пăшалтан персе яни пекех, хăвăрт çитнĕ.

Мартыновпа Васильчиков хăйсене следствире тата судра мĕнле тыткаланине кăтартса паракан «Дело»-ри документсем те ĕнтĕ Лермонтова малтанах шутласа хурса вĕлерни çинчен калаççĕ.

Лермонтов пĕтни çинчен калакан хыпара Николай I пысăк савăнăçпа йышăннă. Вăл çакăн пирки мĕн каланине хăйсем курнă çынсем çапла пĕлтереççĕ: «Çавăнта каймалла та унăн», тенĕ патша. Çак мĕн чухлĕ тĕрĕсси паллă мар, анчах та çакă вара питех те тĕрĕс: Николай I хăй панă распоряжени тăрăх, Лермонтова вĕлернине шарламасăр ирттерсе ярас, ăна вĕлерекенсене пысăк наказанирен çăлса хăварас тесе, мĕн кирлĕ çавна йăлтах тунă.

Эпир çӳлте асăннă «Дело» çакна кăтартса парать: Лермонтова вĕлернĕ пирки пулнă следствире полковник Траскин, Кавказ линийĕпе Черноморири войскăсен командующи штабĕн начальникĕ, тĕп вырăн йышăнса тăнă. Лермонтова вĕлернĕ хыççăн тепĕр кунех ĕнтĕ Траскин Ставропольра мар, Пятигорскра пулнă, çийĕнчех следстви ĕçне хутшăннă, чăннипе илсен ăна хăй ертсе пынă. Дуэль çинчен çырнă рапорта пĕр вăхăтрах çар министрĕ Чернышев патне тата жандармсен шефĕ Бенкендорф патне янă. Бенкендорф патне рапорта жандармери подполковникĕ Кувшинников илсе кайнă. Çак Кувшинников — 1841 çулта çулла «секретлă надзор» валли ятарласах Петербургран Пятигорска янă çын пулнă. Çак «секретлă надзорăн» объекчĕсенчен пĕри Лермонтов пулнă тесе шутлама пулать. Жандарм Кувшинникова следстви комиссийĕн составне те кĕртнĕ.

Патшан пирвайхи распоряженийĕнчех: айăпланакансене виççĕшне те «çар судне памалла, анчах арестлемелле мар», тенĕ. Çакă та ĕнтĕ наказани çăмăл пуласси çинчен каланă. Çар министрĕ Чернышев следстви çине уйрăмах пысăк тимлĕхпе пăхнă, вăл пĕр хут çеç мар ĕçе часрах пĕтерме хушнă. Çакă вăл акă мĕн çинчен калать: ĕç чипер вĕçлентĕр тесе, Петербургрисем питех те тăрăшнă.

Лермонтова вĕлерекенсене патша нимĕнех те тăвас çуккине Лермонтов тусĕсем лайăх пĕлнĕ. Çав вăхăтра Пятигорскра пулнă декабрист Лорер хăйне пĕлекен çынран çапла ыйтнă:

— Мартыновпа икĕ секундантăн кунçулĕ мĕнле вĕçленĕ-ши?

— Лермонтов вилĕмĕ çинчен пĕлсен, патша каланă вĕт, «çавăнта каймалла та унăн» тенĕ. Вăл Лермонтова юратман. Ман шухăшăмпа çак сăмахсем вĕсен кунçулне çăмăллатма пулăшĕç.

Поэт тусĕсем йăнăшман.

«Çар постановленийĕсен свочĕ» тăрăх дуэльсен участникĕсемпе вĕсен секунданчĕсене — «çынна малтан шутласа хурсах вĕлерекенсене» айăпласа, «состоянин мĕнпур прависемсĕр тăратса хăвармалла, шпицрутенсемпе çаптармалла тата каторгăра ĕçлеме ямалла» пулнă.

Çар сучĕ çакнашкал наказани пама хăйман, Мартынова, Васильчикова тата Глебова чинсемпе состояни прависемсĕр тăратса хăвармалла тунă. Анчах суд решенийĕ пуличченех çар министрĕ Чернышев Пятигорска çапла пĕлтернĕ: «паян государь-император» судпа айăпланакансене: Васильчиковпа Глебова, суд пĕтнĕ пулсан, Петербурга, «майор Мартынова хăй ăçта пурăнас тенĕ çавăнта» тухса кайма ирĕк панă. Унтан приговор инстанцисем тăрăх кайнă, наказанине кашни инстанци çемçетнĕ. Суд решенийĕ патша патне çитсен вара, вăл култаракан резолюци хунă: «Майор Мартынова виçĕ уйăхлăха Киев крепоçĕнчи гауптвахтăна лартас тата чиркӳре ӳкĕнмелле тăвас. Титулярнăй советникĕ князь Васильчикова тата корнет Глебова каçарас...»

С. В. ИВАНОВ.

КИТАЙРИ ВĂРÇĂ

(Майăн 9-мĕшпе 16-мĕш хушшинчи вăрçă ĕçĕсене пăхса тухни)

Çурçĕр Китайра юлашки вăхăтра вăрçă операцийĕсем Шаньси провинцийĕн кăнтăр пайĕнче тата Хэнань провинцийĕн çурçĕр-хĕвеланăç пайĕнче пысăккăн саралса кайнă. Япони командованийĕ, çав районра пысăк вăйсем, ултă дивизи ытла, пухса тăратса, Чжунтяошань сăрчĕсен районĕнче Китай войскисем çине наступлени пуçланă. Япони командованийĕ кăтартнă района китаецсенчен тасатса, Юаньцюй районĕнче Хуанхэ юханшăвĕн хĕррине тухса, çапла вара çав районра шыв урлă каçмалли вырăнсене туртса илес задача лартнă. Майăн 7-мĕшĕнче Япони войскисем кунпа пĕр вăхăтрах темиçе çĕртен наступлени пуçланă. Япони войскисен колонни Пинлу, Сясянь, Цюйво, Ичэн, Циньшуй тата Венсянь çине наступлени тунă. Наступлени тунă чухне авиаци пулăшнă. Чи хаяр çапăçусем Ичэн, Цзянсянь, Сясянь тата Пинлу районĕсенче сарăлса кайнă. Фронтăн уйрăм участокĕсенче Япони войскисем отравляющи веществăсемпе усă курнă. Пуринчен ытларах Юаньцюй çине хыттăн тапăннă. Японин çав вырăнта наступлени туса пынă колонни Юаньцюя йышăнса Хуанхэ юханшывĕн хĕррине тухнă, Китай войскисене икĕ группăна уйăрса янă. Китайăн çав групписем пур линисенче те японецсене хирĕç тăраççĕ.

Центральнăй Китайра вăрçăн пысăк операцийĕсем Хубэй провинцийĕнче тата хĕвелтухăç çыранĕнче—Чжецзян провинцийĕнче сарăлса кайнă.

Хубэй провинцийĕнче Япони войскисем, Япони командованийĕн представителĕ пĕлтернĕ тăрăх, Китай войскисем наступлени тума хатĕрленнине сирсе ярас шутпа, анлă фронтра, Ичанран пуçласа, провинцин центральнăй пайĕнче, Суйсянь патне çитиччен, провницин çурçĕр-хĕвелтухăç пайĕнче, 400 километр тăршшĕ фронтра, наступлени пуçланă. Китай командованийĕ çапла шутлать: Хубэй провинцинче Япони войскисем Шаньси провинцийĕн кăнтăр пайне тата Хэнань провинцине Китай войскисене йышлăн илсе пырассине чăрмантарас шутпа наступлени пуçланă. Фронтăн çав участокĕнче Япони войскисем паллă çитĕнÿсемех тăвайман.

Чжецзян провинцийĕнче иртнĕ эрне хушшинче Чжецзян — Цзянси чугунçулĕ çинчи Чжунцзи станцийĕнчен кăнтăр енче хаяр çапăçусем пулса иртнĕ. Пысăк подкрепленисем илнĕ хыççăн, Япони войскисем Китай войскисене малалла кайма чарса лартса, наступлени тума пуçланă. Юлашки кунсенче японецсем Чжунпзи станцинчен 40—45 километр малалла кайнă.

Кăнтăр Китайра Япони войскисем Кантонран хĕвелтухăç енчи районра наступлени пуçланă. Цзенчэн—Шилун районĕнче войскăсем вунă пин çын чухлĕ пухса тăратнă хыççăн, японецсем шоссе тăрăх хĕвелтухăçнелле, Боло ятлă хула патнелле наступлени пуçланă. Хулана японецсем туртса илнĕ. Китай войскисем Япони войскисен тылĕнче операцисене активлă туса пыраççĕ, японецсен коммуникаци линийĕсене пăсаççĕ.

Майăн 16-мĕш. (ТАСС).

Америка карапĕсене Хĕрлĕ тинĕсе ярас ыйтусем тавра

НЬЮ-ЙОРК, майăн 16-мĕш. (ТАСС). Ассошиэйтед пресс агентствин Вашингтонри корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, ĕçсене лайăх пĕлсе тăракан çынсем çапла шутлаççĕ: Германия Хĕрлĕ тинĕсе вăрçă пыракан зона тесе пĕлтернĕ пулсан та, США материалсене Египета Хĕрлĕ тинĕс урлă ярать. Нумаях пулмасть Рузвельт: Хĕвеланăç полушари оборонин интересĕсемшĕн кирлĕ пулсан, США тинĕс-çар патруль карапĕсене кирек-хăш района та яма шутлать, тесе пĕлтернине паллă туса, корреспондент: США, тен çар карапĕсене Хĕрлĕ тинĕсе ярĕ те, тесе пĕлтерет.

«Джорнэл оф коммерс» ятлă хаçат пĕлтернĕ тăрăх, Америка правительствин тинĕс комиссийĕ Хĕрлĕ тинĕсе кашни уйăхрах Америка пароходĕсене 15 пароход яма шутлать. Комисси 16 пароход уйăрса панă, вĕсенчен чылайĕшĕн водоизмещенийĕ 8.000 тонна. Вăл пароходсем «Истмэн Стимшип» тата «Америкэн экспорт лайнс» текен компанисен, вĕсемпе Çурçĕр Атлантикăпа Хĕрлĕ тинĕсре усă кураççĕ. Çавăн пек тоннажлă пароходсенех тата 11 пароход уйăрнă, анчах вĕсене пароход компанийĕсене паман-ха.

США сеначĕ ютçĕршывсен пароходĕсене конфискацилесси çинчен калакан закон проектне ырланă

НЬЮ-ЙОРК, майăн 16 мĕш. (ТАСС). Ассошиэйтед пресс агентстви пĕлтернĕ тăрăх, сенат президента Америка порчĕсенче тăракан ютçĕршывсен пароходĕсене конфискацилеме право паракан закон проектне ырланă, закон проекчĕ майлă пулса 59 çын сасăланă, 20 çын хирĕç сасăланă. Çавăн пекех сенат президента вăрçă вăрçакан пĕр çĕршывĕн конфискациленĕ суднисене вăрçă вăрçакан тепĕр çĕршывне пама тарас пирки панă сĕнĕве йышăнман, ку ыйту тăрăх майлă пулса 43 çын сасăланă, хирĕç—38 çын. Çак закон проекчĕ ютçĕршывсен суднисене 80 суднăна тивет, вĕсен шутĕнче Италин 28 тата Германин 2 судно пур. Нумаях пулмасть çавăн пек закон проектне представительсен палати ырланă.

ЕВРОПĂРИ, АФРИКĂРИ ТАТА АЗИРИ ВĂРÇĂ

(Вăрçă ĕçĕсен дневникĕ)

Англипе Германи хушшинчи фронтра Англи авиацийĕ чылаях пысăк активлăх кăтартать. Майăн 15-мĕшĕнче кăнтăрла, тесе пĕлтерет Рейтер агентстви, Англи самолечĕсем Германин суту-илÿ тумалли суднисене темиçе хутчен те атакăланă. Майăн 16-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле Англин сывлăшçар вăйĕсем пырса тапăнмалли тĕп объект Ганновер пулнă. Англин пысăк бомбардировщикĕсен соединенийĕ Берлин çине пырса тапăннă. Кунсăр пуçне, Гамбург, Куксхафен, Калери, Булоньри тата Дьеnри, Сен-Назерти тата Лорнанри (Франция) доксем çине те бомбăсем пăрахнă. Çавăн пекех Англи самолечĕсем Эймейден (Голландия) çине пырса тапăннă.

Майăн 15-мĕшĕнче тата майăн 16-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле, тесе пĕлтернĕ Германи командованийĕн сводкинче, Германи бомбардировщикĕсемпе истребителĕсем Англири темиçе аэродрома атакăланă. Ун хыççăн Германи авиацийĕ Шотландири тата Кăнтăр Англири портлă хуласем çине пырапыра тапăннă.

* * *

Германипе Итали авиацийĕ Англин **Вăтаçĕр тинĕсĕнчи** опорлă пункчĕсене хирĕç кĕрешесси вăйланнăçемĕн вăйланса пырать. Германипе Италин сывлăшри вăйĕсем пуринчен ытларах Мальта, Крит тата Кипр çине—Вăтаçĕр тинĕсĕн хĕвелтухăç пайĕнче Англин пысăк вырăнта тăракан базисем çине пыра-пыра тапăнать. Германи командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, Германи самолечĕсем, Мальта çине пырса тапăннăскерсем, Лука аэродромĕ çине бомбăсем пăрахнă. Кунсăр пуçне, Крит утравĕ çине те бомбăсем пăрахнă. Итали самолечĕсем, тесе каланă Итали командованийĕн сводкинче, Кипр утравĕ çине бомбăсем пăрахнă, Англи авиацийĕ, тесе палăртнă Англи командованийĕн коммюникинче, Додеканез утравĕсенчи аэродромсем çине пырса бомбăсем пăрахнă. Çавăн пекех Бенгази çине те пырса тапăннă; чугунçул линийĕ çине бомбăсем тĕл ÿкнине палăртнă.

Çурçĕр Африкăра чи хаяр çапăçусем Соллум патĕнче, Ливипе Египет хушшинчи чикĕре пулса пыраççĕ. Германи командованийĕн сводкинче кăтартса панă тăрăх, англичансен пысăк чаçĕсем, танксемпе пĕрле, Капуццо форчĕпе Соллум çине наступлени пуçланă. Англи войскисен чаçĕ, тесе каланă малалла сводкăра, Соллума пырса кĕнĕ. Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Англин Тобрукпа Соллум районĕнче çапăçакан чаçĕсем наступлени тусах пыраççĕ. Çурçĕр-Африкăри фронтри ĕçсем çинчен тапратса, Рейтер агентстви çапла çырать: Ливире Германипе Итали войскисем пĕр çĕрелле пухăнса пыраççĕ, вĕсем Египет çине наступлени тума шутлаççĕ. Ливири хальхи положени иртнĕ çулта çулла Итали войскисем Египет чиккине каçса кĕрес умĕнхи обстановкăна аса илтерет. Кунпа пĕрлех, тесе паллă тăвать малалла агентство, иртнĕ çултипе хальхи обстановка хушшинче пысăк уйрăмлăхсемех пуррине палăртмалла.

Лондонри авторитетлă çынсем хушшинче, тесе пĕлтерет агентство, çапла кăтартса параççĕ: англичансем хальхи вăхăтра Египетра сывлăш вăйĕсене иртнĕ çултинчен чылай нумайтарах тытаççĕ, кунсăр пуçне Англи авиацийĕ пысăк активлăх кăтартать.

Хĕвеланăç Африкăра, Абиссинире, Итали командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, Амба-Алага секторĕнче англичансем итальянецсен позицийĕсене çав-çавах атакăлаççĕ. Кăнтăр-Африка войскисем, тесе каланă Англин Çывăхри Хĕвелтухăçĕнчи командованийĕн коммюникинче, Абиссини партизанĕсемпе пĕрле, Амба-Алагăна хÿтлесе тăракан малти икĕ позицине йышăннă.

Абиссинин кăнтăр районĕсенче вăрçă ĕçĕсем активлă пулман.

Англи авиацийĕ, тесе каланă Англин Çывăхри Хĕвелтухăçĕнчи сывлăш вăйĕсен командованийĕн коммюникинче, Менди форчĕ çине (Хĕвелтухăç Абиссинире) бомбăсем пăрахнă тата Шашаманра Италин пĕр çĕрелле пухăнса пыракан войскисемпе вĕсен позицийĕсем çине пулеметсенчен пенĕ.

* * *

Иракра, Англин Çывăхри Хĕвелтухăçĕнчи командованийĕн коммюникинче каланă тăрăх, Басрăпа Хаббани районĕсенче—лăпкă. Хальхи вăхăтра, тесе каланă малалла коммюникере, Ирака Германи самолечĕсене илсе пынă, миçе самолет илсе пыни паллă мар.

Англин Çывăхри Хĕвелтухăçĕнчи сывлăш вăйĕсен командованийĕн коммюникинче паллă тунă тăрăх, Англин Иракра çапăçакан авиацийĕ Ирак войскисен позицийĕсене, аэродромсене, чугунçулсене тата автотранспорта çав-çавах атакăлать. Амара, Рашид, Мосул тата Багдад çывăхĕнчи чугунçул çине бомбăсем пăрахнă.

Кунсăр пуçне, Ирак командованийĕн коммюникинче каланă тăрăх, Англи авиацийĕ Багдад çине каллех пырса бомбăсем пăрахнă.

Майăн 16 мĕш. (ТАСС).

Ливипе Египет хушшинчи чикĕри положени çинчен Рейтер агентстви пĕлтерни

ЛОНДОН, майăн 16-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Лондонри авторитетлă çынсем çапла кăтартса параççĕ: Германипе Италия Ливире хăйсен войскисене йышлăн пухса тăратаççĕ, çакна Египет çине наступлени пуçлас шутпа тăваççĕ пулмалла. Хальхи вăхăтра противникăн тĕп вăйĕсем малти чаçсем хыçĕнче пытанса тăраççĕ. Англи войскисем çапăçăва кĕме тата противникăн малти вăйĕсене, унăн тĕп резервисем пырса çитиччен, аркатса тăкма кашни самантрах усă кураççĕ. Кунпа пĕрлех, тесе паллă тăвать агентство, хальхипе иртнĕ çулти обстановка хушшинче, Итали войскисем Египет чиккине каçса кĕнĕ чухнехи обстановка хушшинче пысăк уйрăмлăх пуррине палăртмалла. Ун чухне Италин пысăк, лайăх хĕçпăшалланнă çар пулнă. Ливири пит сарлака территорире вăрçă хатĕрĕсен пысăк склачĕсене туса хунă пулнă. Противникăн ун чухне, тесе кăтартса парать агентство, пур йышши транспорт та пысăк хисеппе пулнă, горючин пысăк запасĕсем пулнă. Ливи çыранĕнчи портсем хальхинчен, бомбăсем пăрахса çĕмĕриччен, лайăхрах состоянире тăнă. Кунсăр пуçне, противник умĕнче ăна флангран пырса тапăнас хăрушлăх тăман, халĕ ун çине Тобрукран пырса тапăнма пултараççĕ. Агентство çапла паллă тăвать; противник хăйĕн войскисем валли вăрçă хатĕрĕсем, çимĕçсем тата ыт. тăратмалли базăсене тăвасси пысăк йывăрлăхсенче пулса пырĕ.

Англичансем хальхи вăхăтра Египетра сывлăш вăйĕсене иртнĕ çултинчен чылай пысăк хисеппе тытаççĕ, кунсăр пуçне, Англи авиацийĕ тата пысăк активлăхпа кĕрешет.

США тинĕс министрĕн заместителĕ пĕлтерни

НЬЮ-ЙОРК, майăн 16-мĕш. (ТАСС). «Нью-Йорк таймс» хаçат илнĕ сведенисем тăрăх, ĕçсене лайăх пĕлсе тăракан çынсем çапла пĕлтереççĕ: США тинĕс министрĕн заместителĕ Форрестол, нумаях пулмасть Англирен таврăннăскер, майăн 13-мĕшĕнче Рузвельта çакăн çинчен каласа кăтартнă: англичансем пуринчен ытларах хăйсен судоходствине хуралламан йывăр бомбардировщиксем çитменнипе, Германия Англи çине тапăнса кĕрес-мĕн пулсан оборона валли йывăр танксем çитменнипе аптăрать, çавăн пекех ăна суднăсем те кирлĕ. Çак тĕлĕшпе лайăх пĕлекен çынсен шухăшĕпе англичансем, çитес çывăх вăхăтра Америкăран йывăр бомбардировщиксем, 3.000 миля инçете вĕçме пултаракан 200 бомбардировщика ярăн илсен, Атлантика океанĕнче Германин подводнăй лодкисем кăларса тăратакан хăрушлăха сирсе яма пултараççĕ. США çу вĕçлениччен Англине çавăн пек бомбардировщиксем икçĕртен кая мар яма пултарать, тесе шутлаççĕ.

ФЗО шкулĕсенче вĕренекенсене аттестаци пама тытăннă

ФЗО шкулĕсенче хĕрÿллĕ кунсем пуçланчĕç. Юлашки кунсем вĕренекенсем хăйсен квалификацине мĕнле вĕренсе çитнине татса параççĕ. Шкулта вĕренекенсем кашниех испытанине пысăк пахалăхпа вĕçлессишĕн тăрăшаççĕ. Пысăк разрядпа вĕренсе тухма ĕмĕтленеççĕ, ăмăрту ĕçне татах та анлăрах сарса пыраççĕ.

Пирĕн çĕршывра кашни çулах пысăк строительствăсем тăваççĕ. Вăл строительствăсенче ĕçлеме квалификациллĕ рабочисем — слесарьсем, столярсем, плотниксем т. ыт. кирлĕ. ФЗО шкулĕсенче вĕренекенсем çакна лайăх пĕлсе тăраççĕ.

ФЗО шкулĕсенче занятисем пуçланнăранпа пилĕк уйăх ытла иртрĕ. Çак хушăра вĕсем пысăк квалификациллĕ рабочисен ĕçне тума хăнăхса çитрĕç. Вĕсенчен нумайĕшĕ ĕç нормине иртерсе тултараççĕ. Нормăна 200 процент е ытларах тултаракансем те сахал мар.

Çамрăксем хăйсен ĕçне лайăх вĕренсе çитнине испытанисен пирвайхи кунĕсен итогĕсем уççăнах кăтартса пачĕç. Çĕмĕрлери ФЗО шкулĕнче вĕренекенсене аттестацисем пама тытăннă. Малтанхи кун слесарьсен группи испытани панă. Вĕсенчен нумайĕшĕ «отлично» тата «хорошо» паллăсем илнĕ. Паллах, çак вĕренекенсем пысăк разрядсем илме тивĕçлĕ пулаççĕ.

Канашри ФЗО шкулĕнче те испытани комиссийĕ ĕçлеме тытăннă. Испытание вĕренекенсем лайăх хатĕрленнипе кĕтсе илнĕ. Кунта та вĕренекенсем хăйсен ĕçне начар мар вĕренсе çитнĕ. Вĕсем испытани вăхăтĕнче производствăра татах та тухăçлăрах ĕçлеççĕ. Продукцисене пысăк пахалăхпа туса кăларма тăрăшаççĕ.

Канашри ФЗО шкулĕнче малтанхи кун электросварщиксен группи экзамен пама тытăннă. Электросварщиксем хăйсен ĕçне начар мар вĕренсе çитнĕ.

ФЗО шкулĕсенче вĕрентсе кăлармалли испытанисем пуçланнă май, вĕренекенсем умне ответлă кунсем тухса тăчĕç. Вĕсем шкулта мастер ертсе пынипе ĕçленĕ, малашне хăйсем тĕллĕн ĕçлеме тытăнаççĕ. Çавăнпа вĕсен çак кунсенче шкулта татах та лайăхрах вĕренмелле. Ĕçленĕ чухне килсе тухакан чăрмавсене вĕренекенсен мастертан ыйтмасăрах пурнăçлама пĕлмелле.

ФЗО шкулĕсенчи испытанисем вĕренекенсемшĕн çеç мар, мастерсемшĕн те испытани пулса тăраççĕ. Шкул коллективĕн ĕçĕсене испытани итогĕсем татса параççĕ. Çавăнпа шкулсенче кашни мастерăн тата кашни вĕренекенĕн испытанисене ăнăçлăн вĕçлессишĕн тăрăшмалла. Ĕçри çитменлĕхсене вăхăтра сиссе тÿрлетсе пырас пулать. Ĕçри çитĕнÿсем лăпланса лармa ирĕк памаççĕ. ФЗО шкулĕсенче нумай ĕçленĕ, испытани вăхăтĕнче тумалли ĕçсем татах та нумай.

Оборона ĕçне вăйлатса пыни кирлĕ

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Районри чылай колхозсенче Осоавиахим членĕсене çар ĕçне вĕрентесси лайăхланса пырать. Лайăх ĕçлекен пуçламĕш организацисенче оборона значокĕсен нормисене пама вĕренсе çитрĕç. Анчах хăшпĕр колхозсенче осоавиахимовецсене çар ĕçне вĕрентме тивĕçлипех тытăнман-ха.

«Партизан» колхозра пуçламĕш организаци председателĕ пулса П. Николаев ĕçлет. Вăл Хĕрлĕ Çартан таврăнни те нумай пулмасть. Çавăнпа ăна Осоавиахим организацине ертсе пыма суйланăччĕ. Николаев юлташ хăйне шанса панă ĕç çине сÿрĕккĕн пăхать, оборона ĕçне йĕркелеме тăрăшмасть. Вăл япăх ĕçленипе кружоксенче пĕр занятти те туса ирттермен.

Осоавиахим организацийĕ лотерей билечĕсене вырнаçтарас тĕлĕшпе те çителĕксĕр ĕçленине палăртас пулать. Николаев юлташ лотерей билечĕсене нумай вăхăт хушши хăй аллинче тытса усранă. Осоавиахим членĕсене лотерей çинчен ăнлантарса паман. Çакăн пирки лотерей билечĕсене салатас ĕçе ытти организацисенчен кая юлса пурнăçларĕç.

«Коминтерн», «Шымар», «Красное Сормово» колхозсенче те оборона ĕçне çителĕксĕр туса пыраççĕ.

А. КИСЕЛЕВ.

Çĕнĕ КĔНЕКЕСЕМ

(Вырăсла пичетленсе тухнă)

И. Д. КОЛЕСНИК «Летние посадки картофеля в центральной зоне СССР». Сельхозгиз. Москва. 1941. 16 стр. с иллюстрациями 20 коп.

ВКП(б) Мускав комитечĕ йышăннă решени тăрăх, Мускав облаçĕнчи колхозсенче 1940 çулта 4000 гектар çĕр çине çĕрулмине çулла лартса пăхнă. Колесник юлташăн брошюринче каласа паракан çак опыт хăшпĕр ученăйсемпе практиксем: Союзăн центральнăй полосинче çĕрулмине çулла лартсан вегетаци вăхăчĕ çителĕксĕр пулать, текен «теорине» сирсе пăрахнă. Опыт çакна çирĕплетсе панă: Мускав облаçĕнчи колхозсенче çĕрулмине çуллахи вăхăтра лартни, çуркунне лартнинчен пысăкрах тухăçлă тата пысăк пахалăхлă çĕрулми туса илме пулăшнă. Брошюрăна вулакансен йышлă массисене валли шутласа кăларнă, анчах вăл агрономсемпе научнăй работниксемшĕн те интереслĕ пулса тăрать.

С. К. ВСЕХСВЯТСКИЙ «Солнечное затмение 21 сентября 1941 года» Гостехиздат. Москва — Ленинград. 1941. 84 стр. 1 р. 25 к.

Кĕнеке пысăк мар, ăна 1941 çулти сентябрĕн 21-мĕш тĕлне пичетлесе кăлараççĕ, унчухне хĕвел тĕттĕмленет. Кĕнеке Хĕвеле вĕренсе пĕлмелли методсем çинчен ăнланмалла каласа парать. Хĕвеле тата ун çинче пулса иртекен процессене сăнаса пĕлес тĕлĕшпе чи лайăх вăхăт хĕвел тĕттĕмленни пулса тăрать. Кĕнеке вулакана хĕвелпе уйăх тĕттĕмленнин сăлтавĕсем çинчен, тахçан ĕлĕкрех пулнă затменисем, Хĕвел çинчи физически явленисем, Хĕвеле сăнаса пĕлмелли майсем, сăмахран, Хĕвеле вĕренсе пĕлес тĕлĕшпе совет астрономĕсем тунă тата халь туса ирттерекен пысăк ĕç çинчен ăнланмалла та уççăн каласа парать. Автор школьниксемпе астрономи ĕçĕн нумай йышлă любителĕсене хĕвел пĕтĕмĕшпех е кăштах тĕттĕмленнине массăллăн сăнас ĕçе тÿрремĕнех явăçтарма кружоксемпе уйрăм любительсем хĕвел тĕттĕмленнине сăнас ĕçе мĕнле формăпа хутшăнмаллине кăна мар, приборсене хатĕрлесси çинчен те кăтартусем панă.

Б. Н. АНТОНОВСКИЙ, В. Н. БОЛТИНСКИЙ, Е. Н. ГРИБОВ. и др. **«Справочник бригадира тракторной бригады».** Сельхозгиз. Москва. 1941. 460 стр. с иллюстрациями. 6 руб. с переплетом.

Справочник чи йышлăн сарăлнă маркăллă тракторсен тĕп механизмĕсене пĕлме трактористсене кирлĕ сведенисемпе хĕçпăшаллантарма пулăшать. Çавăн пекех авторсем плугсен, лущильниксен, сеялкăсен, çимĕçсем лартмалли машинăсен, культиваторсен, комбайнсен тата ыт. устройствипе вĕсемпе мĕнле усă курмалли çинчен справка паракан материал илсе кăтартнă.

Е. МИЛЬШТЕЙН «Профессиональные союзы в 1905—1907 г.г». Профиздат. Москава. 1941. 136 стр. 3 руб.

Кĕнекере Россияра профсоюзсем пуçланса кайнин историне тата вырăссен пĕрремĕш революцийĕ вăхăтĕнче профсоюзсен организациллĕ строительство опычĕпе вĕсен ĕçĕн опытне кĕскен кăтартса панă. Автор революциллĕ идеологишĕн, профдвиженире большевиксен партийĕн ертсе пырас рольне туса хурассишĕн меньшевиксене, бундовецсене, анархистсене, эсерсене тата ыт. хирĕç большевиксем хаяррăн кĕрешнине кăтартса парать.

Армян литературин Мускаври декади

Майăн 16-мĕшĕнче армян литературин саккăрмĕш вечерĕ савăнăçлă обстановкăра иртнĕ. Концертсем пулмалли Чайковский ячĕпе тăракан зал Мускаври предприятисенчи стахановецсемпе, литературăпа искусство деятелĕсемпе, студентсемпе тулса ларнă.

Савăнăçлă вечерăн президиумĕнче — декада участникĕсемсĕр пуçне Мускаври писательсемпе критиксем: А. Толстой, С. Михалков, А. Караваева, А. Новиков-Прибой, В. Вересаев, Л. Соболев, В. Инбер, С. Городецкий, латыш писательници А. Сакс, эстони писателĕ Казис Борута тата ыт. те.

СССР Совет писателĕсен союзĕн правленийĕ хушнипе вечера А. Фадеев юлташ уçнă. Вăл уйрăмăнах литература декадисем пысăк вырăн йышăнса тăни çинчен каланă, мĕншĕн тесен литература декадисем ирттерни пĕр-пĕрин творчествăллă хаклăхĕсемпе паллашма пулăшать, пирĕн тăван çĕршыври нумай нациллĕ интеллигенци туслăхне вăйлатма пулăшать.

Залра тăванлă армян халăхĕн ячĕпе тата халăхсен Сталинла аслă туслăхĕ ячĕпе ырă сăмахсем калани янăрать. Фадеев юлташ: «Сывă пултăр пире пĕр çемьене пĕтĕçтернĕ çын—аслă Сталин!» тесе каласан, залра ларакансем савăнăçлă оваци тăваççĕ.

Академик И. А. Орбели армян литературин çинчен историллĕ пит тĕплĕ обзор туса панă. Ун хыççăн декада участникĕсемпе Мускав поэчĕсем: Аветик Исаакян, Наири Зарян, Рипсиме Погосян, Гегам Сарян, Сергей Шервинский, Вера Звягинцева тата ыт. те хăйсен сăввисемпе куçарнисене вуласа панă.

Вечер хыççăн пысăк концерт пулнă, концерта искусствăсен столицăри паллă мастерĕсем хутшăннă. (ТАСС).

Паян футбол сезонĕ уçăлать

Шупашкар хулинчи çĕршер ĕççыннисем кĕтни паян, майăн 18-мĕшĕнче, пурнăçа кĕрет. Паян «Медик» спорт обществин стадионĕ уçăлать. Спорт сезонĕ уçăлнă ятпа «Медик» обществин стадионĕнче Шупашкар хулинчи «Спартак» тата «Динамо» обществисен пĕрремĕш футбол командисем тĕл пулса выляççĕ. Çак кунах «Спартак» обществин иккĕмĕш командипе «Учитель» тата «Медик» обществисен сборнăй командисем тĕл пулаççĕ. Футбол вăййисем каçхине 7 сехетре пуçланаççĕ. Футбол вăййисем пуçличчен физкультурниксем 4 : 100 дистанципе чупаççĕ тата шведски эстафета пулать.

180—200 çула яхăн çĕр айĕнче выртнă укçасене тупнă

Анатъялĕнчи (Сингĕл районĕ, Куйбышев облаçĕ) мельник А. Дунаев арман пĕвине пăхса çÿренĕ чух, шыв шырланкинче чÿлмек кĕлетки курнă. Вăл вара çав чÿлмеке чавса кăларнă, унта 82 тенкĕлĕх ĕлĕкхи кĕмĕл укçасем пулнă.

Чÿлмекре тупнă укçасем Петр I, Елизавета, Екатерина тата Анна патшасем чухне кăларнăскерсем. Вăл укçасем 180—200 çула яхăн çĕр айĕнче выртнă.

Кăçал укçа тупнă вырăнта иртнĕ çулсенче те ĕлĕкхи япаласене тупнă пулнă.

Ф. ИШУТОВ.

СУД

Япăх продукци кăларнăшăн

ИШЛЕЙ. Тивĕшри сельпо пекарнин заведующийĕ Г. Гаврилов тата пекарь Ф. Михайлов хăйсен ĕçĕсене çиелтен туса пынă. Пекарньăра пĕçерсе кăларакан продукци пахалăхĕшĕн тăрăшман. Пекарньăри çăнăха тирпейлĕ пăхса усрамасăр юрăхсăра кăларнă. Çавăн пек çиме юрăхсăра тухнă çăнăхран 90 килограмм сушка пĕçерсе сутнă пулнă.

Çак ĕçе Ишлей районĕнчи иккĕмĕш участокри халăх сучĕ пăхса тухрĕ. Г. Гаврилова пĕр çулталăк та 6 уйăхлăха тĕрмене хупса лартмалла, Ф. Михайлова 6 уйăх хушши юсанмалла ĕçлеттермелле турĕ.

С. АНДРЕЕВ.

Некролог

Фадей Сергеев

Майăн 14-мĕшĕнче Сĕнтĕрвăрринчи пĕрремĕш колхоз театрĕн талантлă актерĕ Фадей Сергеев юлташ вăхăтсăр вилнĕ.

Сергеев юлташа эпир мĕн сцена çинче выляма пуçланăранпах лайăх пĕлетпĕр. Вăл пирĕн тăван халăх искусствин кашни шанчăклă работникĕ пекех пысăк та çутă ĕмĕтсемпе пурăнатчĕ, кашни спектакльре выляммассеренех хăйĕн пултаруллăхĕ ÿснине уçăмлăн палăртса пыратчĕ. Юрататчĕ ăна театр коллективĕ, юрататчĕç унăн вăййине куракансем.

Юлашки çул хушшинче Сергеев юлташ театр коллективĕшĕн примерлă, икĕ вилĕмсĕр образ туса хăварчĕ. Президент—«Коварство и любовь» трагедире, Карп Иваныч — «Сады цветут» комедире. Вăл тунă чĕрĕ образсем пирĕн асра нумайччен пурăнĕç, вĕсене аса илнипе пĕрлех, эпир Сергеев юлташа та яланах ăшă кăмăлпа асăнăпăр.

МИТТА ПЕТĔРĔ, Н. АМУРЦЕВ, М. РЯБОВА, В. ФРОЛОВ, Н. СМИРНОВА, АШУРКИН, АБРАМОВ, МОЧАЛОВА т. ыт. те.

Инçет-Хĕвелтухăçне ĕçлеме каяççĕ

ОКТЯБРЬСКОЕ. Чăрăш-Туçари колхозниксем промышленность предприятийĕсене ĕçлеме кайма килĕшрĕç. Çак кунсенче чылай колхозниксем Инçет-Хĕвелтухăçне тухса кайрĕç.

Ф. НИКОЛАЕВ.

ПУЛНИ-ИРТНИСЕМ

П. К. Юхтанов «Заготшерсть» конторин Калинино районĕнчи уполномоченнăйĕ пулнă чухне жуликла ĕçсемпе хăтланса пурăннă. Государствăна çăм паракансене час-часах укçа паман, çав укçана хăй кăсьине чиксе, ведомость çине суя распискăсем лартнă тата ыт.

Çакăн пек хăтланнипе вăл 9 пин тенкĕ ытла вăрласа юлнă. Юхтанова арестленĕ.

Ответлă редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

КАЗАНСКИЙ
ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ИНСТИТУТ
ИМЕНИ КУЙБЫШЕВА
ОБ'ЯВЛЯЕТ ПРИЕМ СТУДЕНТОВ НА 1941—42 УЧЕБНЫЙ ГОД.

Институт готовит высококвалифицированных экономистов-финансистов для работы в финансовых органах и спецбанках (Промбанк, Комбанк, Торгбанк и Сельхозбанк).

Все поступающие подвергаются приемным экзаменам по математике, географии, истории народов СССР, русскому языку и литературе.

Отличники зачисляются без экзаменов.

Прием заявлений производится с 20 июня по 31 июля.

Приемные экзамены с 1 по 20 августа.

Студенты обеспечиваются общежитиями.

При институте имеется столовая, радиоузел и звуковое кино.

На государственную стипендию зачисляются отличники средней школы и лица, выдержавшие 3 приемных экзамена на отлично и один—на хорошо.

С заявлениями и справками обращайтесь по адресу: Казань, ул. Карла Маркса, д. № 43, тел. № 1—95.

Подробный справочник высылается по первому требованию.

3—2 ДИРЕКЦИЯ.

КАЗАНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ВЕТЕРИНАРНЫЙ ИНСТИТУТ
имени Н. Э. Баумана
об'являет прием студентов на 1941—42 учебный год.

Срок обучения в институте 5 лет, на заочном отделении—6 лет.

Все поступающие в институт очного и заочного обучения подвергаются испытаниям по русскому языку и литературе, физике и химии.

Правила приема в институт общие для всех поступающих в сельскохозяйственные ВУЗ-ы НКЗ СССР в 1941 году.

Плата за обучение в стационаре 300 руб. в год, а на заочном отделении 150 руб. в год. Отличники принимаются без приемных испытаний и зачисляются на стипендию.

Прием заявлений до 1 августа, приемные испытания с 1 по 20 августа. На заочное отделение прием заявлений до 1 сентября, приемные испытания с 1 августа по 20 сентября. С 15 июня по 15 августа при институте будут открыты курсы по подготовке в институт. Обучение на курсах бесплатное.

Заявления о приеме в институт и на подготовительные курсы подаются на имя директора института с приложением подробной автобиографии, аттестата об окончании среднего учебного заведения (в подлиннике), трех фотокарточек и справки об отношении к воинской обязанности (для военнообязанных).

Паспорт пред'является при личной явке в институт.

АДРЕС: Казань, поле Ершова, д. 20, телефон 5-88.

4—1

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, редактор заместителĕн — 3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, экономика пайĕн — 0—88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн — 2—30, «Ĕçхĕрарăмĕ» журналăн — 6—23, «Ленин çулĕпе» журналăн — 0—85, издательство конторин — 0—23.

НТ 3117. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ № 260. Ф. 6. 58 84 п. л.